ПОЛИТИКИН

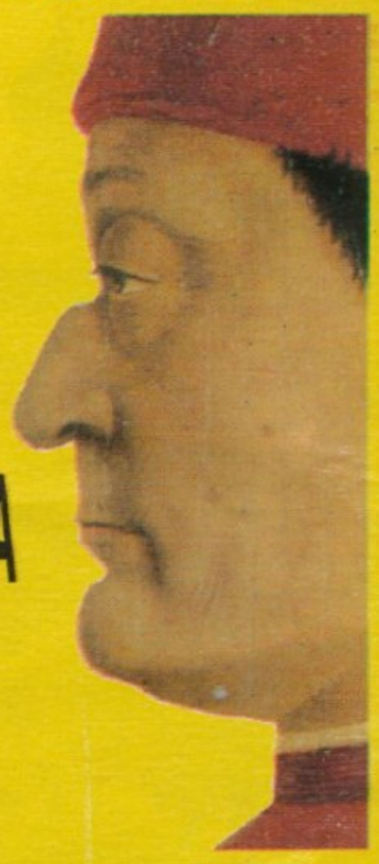
Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија 40.00 ATS, Шведска 28.00 SEK, Македонија 65.00 ДЕН, Словенија 250 SIT, Русија 3.50 USD, Хрватска 12.00 HRK, БиХ 2.00 КМ, Грчка 750 GRD, 2.00 ЦГ DEM

9 770032 339010

ЗАБАВНИК

14. 12. 2001. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIII • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2601

НОС ИЗДАЈИЦА

Хари Потер

КАКО ИЗМЕРИТИ ВАСИОНУ?

У СЛАВУ ФИЛМА

За све од 7 до 107

ФИЛИЈЕ

Веровали или не!

ИСИТЊЕНА КУВАНА КОЖА ЕГИПАТСКИХ МУМИЈА

КОРИШЋЕНА ЈЕ У 12. ВЕКУ У ЕВРОПИ КАО ЛЕК.

7000 БАШТЕНСКИХ ПАТУЉАКА

ИЗЛОЖЕНО ЈЕ НА ИМАЊУ ЕН ЕТКИНС ИЗ НОРТ ДЕВОНА У ЕНГЛЕСКОЈ.

ПРСТЕНАСТИ ЛЕМУРИ СУНЧАЈУ СЕ СЕДЕЋИ НА ЗАДЊИМ НОГАМА И РАШИРЕНИХ РУКУ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● у Сједињеним Америчким Државама не тако давно донет је пропис о продаји кеља. Тај пропис садржи 26.911 речи. Поређења ради: позната америчка Декларација о независности из 1776. године има само 1322 речи ■

●●● сваки скупоцени персијски тепих има препознатљиве шаре по којима стручњаци са 60 одсто тачности могу да одреде колико је стар и где је начињен. У Ирану сваки крај, свако племе, па и породица, имају „своје“ шаре које, по обичајном праву, нико не сме да копира ■

●●● енглески ветеринари сматрају да је због добрих услова живота просечан век домаће мачке продужен са 12 на 15 година, а продужиће се и до 25 ■

●●● још је Реомир, француски природњак из 18. века, који је, између осталог, изумео и термометар, открио да је инсект који је у једном пчелињем року сматран за краља у ствари краљица и једина женка која полаже јаја ■

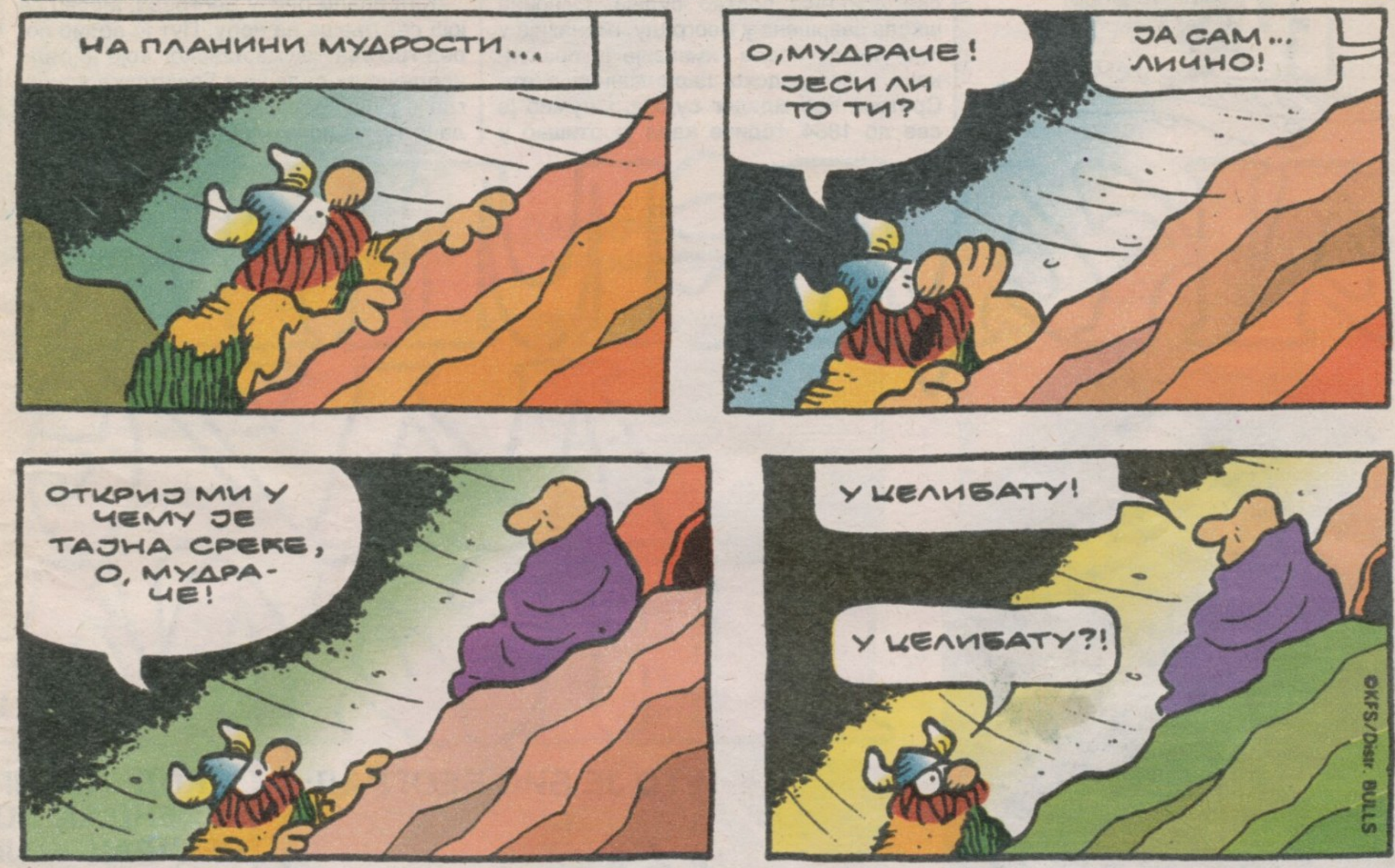
●●● континентални ледени брегови покривају 9 одсто, односно 13,6 милиона квадратних километара копнене површине наше планете ■

●●● враћајући се у стари Рим са неког успешног похода, заслужне војсковође улазиле су у град кочијама и у пратњи једног роба који им је изнад главе држао златни венац и стално понављао: „Мисли на то да си само човек“ ■

●●● балон браће Монголфије, којим су се они 1873. године винули у ваздух, био је израђен од платна покривеног нарочитим папиром. Данас метеоролошке балоне израђују од полиетилена, пластичног материјала чија је дебљина мања од 1,015 милиметара. Значи, тањи је од власи косе ■

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

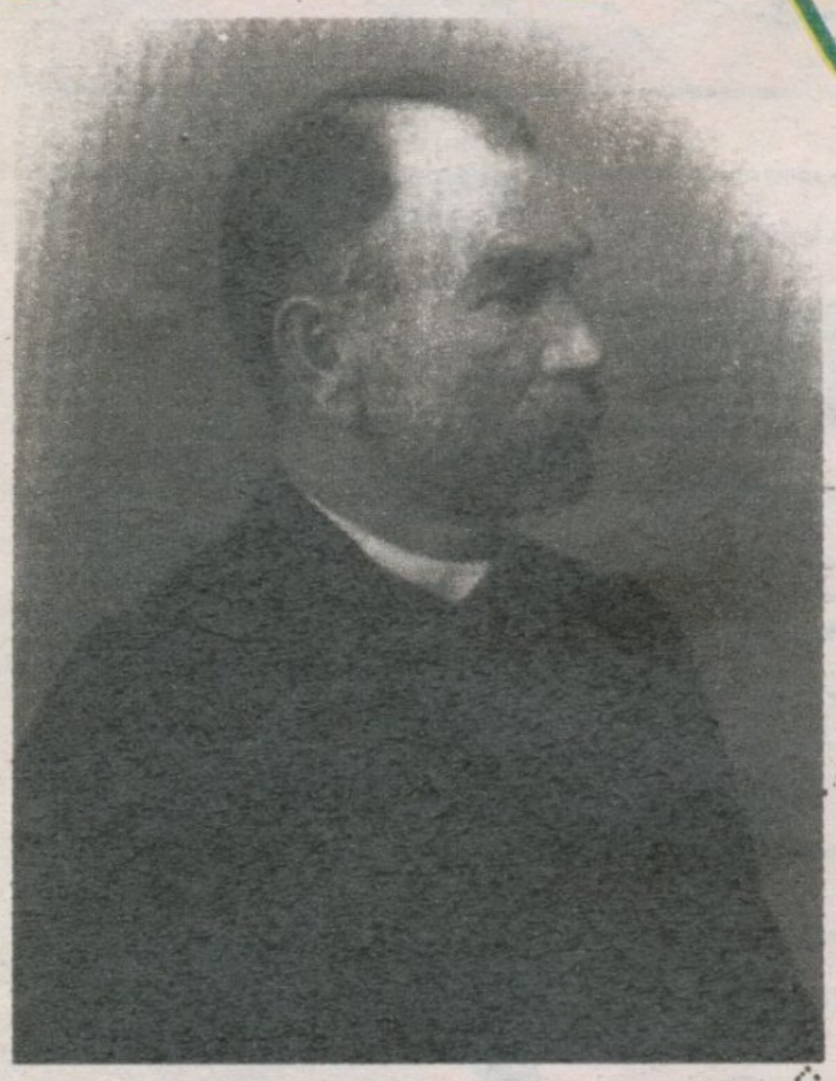

АКАДЕМИК ЛАЗЕ ПИСАРА

И ТО ЈЕ БИО БЕОГРАД:

КОД ТАХИР-ЕФЕНДИЈЕ ПОСЕТИЛАЦ КОЈИ БИ ДОШАО НЕКИМ ПОСЛОМ ПРВО ЈЕ МОРАО ДА СЕДНЕ, ПА ТЕК ОНДА ДА ГА УПИТА: „САБАНХАЈРАЛА, КАКО ЈЕ ЂЕФ, КАКО СИ РАСПОЛОЖЕН?"

Милан Ђ. Милићевић

Батал-џамија, цртеж савременика. Име је добила због запуштености, па се за њу говорило „Батали!" (дижи руке)

Многи описи старог Београда, нарочито детаљи, пали би у заборав да није било двојице занимљивих људи који су своја запажања и штампали. Сретен Л. Поповић, један од њих, често је путовао по Србији, па је и на тим путовањима бележио све што би му се учинило необично. Као рођени Београђанин посебно је оставио сликовите описе Београда. Ако би нешто заобишао или о томе ништа није чуо, ту је био његов отац писар Лаза да га исправи или допуни.

– Дедер, сине, узми тај папир и пиши, нек остане потомству! – говорио је отац сину.

Лаза писар Београђанима је био познатији по својој воденици која се налазила на Мокролушком потоку, нешто ниже од данашње Београдске индустрије пива. Поток је текао из атара Великог Мокрог Луга према Лазиној воденици готово трасом садашњег нишког пута.

Лаза је добио надимак писар јер је био писмен и стога вазда на услузи властима у оба устанка. Његов син Сретен, рођен јануара 1820. године у Београду, уметнуо је између имена и презимена прво слово очевог имена, па се до смрти потписивао као – Сретен Л. Поповић.

Судија, а кућа

Сретенов живот текао је лепо и мирно све док није постао судија. Основна школа завршена у Београду, гимназија у Крагујевцу, после гимназије је практикант у београдској царинарници и ето Сретена као младог судије. Служио је све до 1884. године када је отишао у пензију. Остатак живота провео је у својој кући у Цетињској улици, у којој је и умро децембра 1890. у седамдесетој години.

Судијски посао био је изузетно поштован и тешко достижан у Србији половином 19. века. А Сретен живахан и радознао, некако је једва отаљавао парнице. За време суђења био је замишљен, суморан, одсутан. Таквог су га сретали и у граду. Међутим, чим би узјахао коња и кренуо по Србији, био би то други човек – весео, дружељубив, љубопитљив... Али, једне особине никада се није ослободио – страха у мраку! Плашио се сопствене сенке, сенке коња, сенке дрвећа... Ево шта је једном записао о Београду:

„Кад дођем близу Београда, Месец се још светљаше на небу. Пут је водио поред гробља ташмајданског које је било исељено из садашње Господске улице, где је кућа Господина Маринковића (сада је ту, на почетку Бранкове улице пешачки прелаз, примедба аутора). Пођем даље, хладан зној ме проби. Изађем на садашњу марвену (сточну) пијацу, код бивше Батал-џамије (на том месту касније је подигнута Савезна скупштина). Сав онај простор испред и око џамије био је засејан пшеницом. Око Батал-џамије цесаревци (аустријска војска) су при опсади Београда под Лаудоном 1789. септембра месеца прве редуте подигли... У раније турско време место се

околно звало ‚циганска махала'... Поменути редут биће да је подигнут онде где је сад Св. Марка црква, где је гробље и под њим Ташмајдан. Цркву Св. Марка сазидао је кнез Милош у години 1832. тако на црквеној плочи стоји писано..."

Наравно, Сретен Л. Поповић не мисли на садашњу Маркову цркву већ на сасвим малу поред ње о чему сведочи снимак. Мала је касније срушена. Београд краси нова.

И СИН

си и продаје Мијајло Дрвењак из Земуна.

Београдска деца веома су зазирала од два варошка „душепопечитеља" или, на турском, „џан-бабе", који су имали да брину о моралу варошке деце и да о томе одмах обавесте родитеље и школу. Е, то су радили Ђура Милутиновић Ерцеговац и Стева Тодоровић. Не дај боже да дете прође поред неког старијег, а да не скине капу или да га не поздрави! Још тежи прекршај била је псовка. Неком приликом је чича-Ђура, иначе слеп, обилазећи варош чуо када му је неки турски шегрт, нечим незадовољан, добацио: „Дабогда ослепео!" Чича-Ђура – тако су га звали – који је иначе знао

Црква Светог Марка, како је првобитно изгледала. Налазила се испред степеништа главног улаза данашње цркве

„Дуго у Београду није било ни свећа, а ретко је која кућа имала стакло на прозорима. Кад су подизане куће, камен је ношен на леђима, а цигле на раменима. Гвоздених лопата није било, малтер је мешан мотикама..."

Поповић је пропустио да наведе да је на прозорска окна уместо стакла стављана такозвана масна хартија – пенџерлија!

Дегенек, море!

Поповића су посебно занимале тридесете године 19. века. Тих година поред Калемегдана џилитали су се (такмичили у бацању копља) Турци, код Стамбол-капије био је читав рит од баруштине и трске из које су на људе и стоку кидисали пси луталице. Зими је ту (пред данашњим Домом Војске Југославије) било и вукова. А из подрума једне напуштене куће ноћу се чуло рзање коња. Народ је говорио да то рже Шарац Краљевића Марка кога је сам Марко оставио на том месту!

У то време деца нису имала црну таблицу по којој би писала и рачунала. О креди ни говора. Уместо таблице користила су зовин лист по коме су и слова и бројеве „исписивала" пробадајући га чиодом! Таблице је први почео да доноси сваку кућу и дућан у Београду, запамтио је одакле се глас чуо и сутрадан бануо код Турчина, власника радње. Испричао је шта се догодило. Турчин је пребледео и викнуо калфама:

– Дегенек, море!

Момче је по голим табанима добило такве батине (дегенек) да је отишло кући све крваво и тек пошто га је од Турчина спасао сам чича-Ђура.

Иако слеп, Ђура Милутиновић је знао сваки наслов и садржај књига које је продавао по вароши за нашег првог издавача Возаревића.

Стева Тодоровић другачије се опходио с децом. Уместо да пријављује њихове несташлуке, окупљао их је око себе и учио нотном певању, цртању, објашњавао им „Илијаду" и „Одисеју". И деца су хрлила к њему. „Кроз његове руке" прошли су филозоф и писац Милан Кујунџић-Абердар, историчар Чедомир Мијатовић, председник владе Љубомир Каљевић...

Брег за размишљање

Милан Ђ. Милићевић је, за разлику од Сретена Л. Поповића, био човек другог кова. Рођен је у Рипњу поред Београда 1831. године. Догурао је до члана Српске академије наука, а животни пут започео је као сеоски „уча". Хрлио је напред: од учитеља постао је судски практикант, па виши чиновник у најразличитијим министарствима, био је и библиотекар Народне библиотеке. Кажу да је толико волео књигу да је знао и да заспи с њом у руци. Написао је око стотину књига, крцатих историјским подацима о Србији, њеним вођама, појавама, изгледу места, посебно Београда. У кратком делу „Цртице за ранију слику српске престонице" дао је сјајне описе старог Београда. Без његовог дела „Кнежевина Србија" и „Поменик знаменитих људи у Србији" данашњи историчари не започињу нека истраживања.

О кнежевој канцеларији, и неким људима у њој, дао је у „Цртицама" беспрекоран опис. Нарочиту пажњу обратио је на извесног Тахир-ефендију који је био преводилац са турског. Био је рођени Београђанин и у детињству је силом преведен у православну веру. Када је 1813. године одведен у Босну, поново је прешао у муслиманску веру. Као чиновник кнежеве канцеларије, није волео да му посетилац одмах каже којим је послом дошао. Сваки је најпре морао да седне и седећи да каже: „Сабанхаирала! Како је ћеф, како си расположен?"

Тахир-ефендија никада није долазио на посао пешице, него на коњу. Да парада буде лепша, опасивао је сабљу и, док је он јахао, поред коња је трчао један слуга држећи руку коњу на сапима! То је Тахир звао салтанат (господство). А живео је у некој трошној кућици подељеној на два дела: у једном је спавао он, у другом – коњ! Кад се појаве на сокаку, јадно су изгледали и газда и коњ!

Милан Ђ. Милићевић оставио је значајне податке о четири варошке капије које су Срби морали да уклоне да би се варош ширила. О њима је „Забавник" писао, нарочито о Стамбол-капији која се налазила на месту данашњег пешачког прелаза између Народног позоришта и Народног музеја. Највећа и најмасивнија била је Стамбол-капија. Требало је и снаге и времена да се сравни са земљом. Рушење је, вели Милићевић, започето половином априла, а завршено 19. маја 1866. године! Одиста, била је то више тврђава него капија кроз коју се улазило у варош. Милићевић је чак назива – одбрамбеним градићем!

И Милићевић наводи да је цео крај испред Стамбол-капије (према садашњем Дому војске и Теразијама, прим. аут.) прекривала густа трава, да су се ту зими сакупљали и вуци, а поред утабаног пута који је водио на Теразије Срби су набијани на колье. Мученици су окретани лицем према Србији да заплаше друге који би кренули њиховим путем!

Шеталиште на Калемегдану које, поред зида, води до Мештровићевог споменика „Победник" и са кога се лепо види друга обала Саве, Турци су прозвали – Фићирбајир што на турском значи – брег за размишљање.

Милан Ђ. Милићевић умро је 1908. године у Београду, када је Србија, уз велика превирања у држави, већ увелико стала на ноге.

И поред свих настојања и помоћи наших истакнутих историчара, фотографију Сретена Л. Поповића нисмо успели да нађемо■

Миленко Тодоровић

Ко је чуо за Џека Килбија?

ХВАЛА ГОСПОДИНЕ ЧИПСЕ!

ЗА СВАКОГА КО ЈЕ ИКАДА ПАО НА ПРИЈЕМНОМ ИСПИТУ ИЗ МАТЕМАТИКЕ ОНО ШТО СЕ ДОГОДИЛО У СТОКХОЛМУ 10. ДЕЦЕМБРА 2000. ГОДИНЕ ПРАВИ ЈЕ МЕЛЕМ НА РАНУ. ТОГ ДАНА ЈЕ ПОВУЧЕНИ ЧОВЕК ИЗ КАНЗАСА, КОЈИ НИЈЕ ОСВОЈИО ДОВОЉНО БОДОВА НА ТЕСТУ ЗА УПИС НА ЧУВЕНИ МАСАЧУСЕТСКИ ИНСТИТУТ ЗА ТЕХНОЛОГИЈУ, ДОБИО НОБЕЛОВУ НАГРАДУ ЗА ФИЗИКУ

То је, ипак, помало чудно јер господин Џек Сејнт Клер Килби уопште није физичар. Шведска краљевска академија наука прешла је преко те ситнице јер је Килби творац најважнијег проналаска за протеклих пола века – микрочипа којим је започета информатичка револуција.

Сићушни силикон у срцу сваког дигиталног уређаја постао је најзначајнији индустријски артикал још од сирове нафте. Без њега не би постојали лични рачунари, мобилни телефони, Интернет, плејстешни. Полупроводничко интегрисано коло променило је свет исто онолико темељно као својевремено електрична сијалица, телефон, аутомобил.

Али, човек који је изумео и направио микрочип није доживео признања која су уживали Томас Алва Едисон, Александер Греам Бел и Хенри Форд. Тек када је напунио 77 година, Килби је привукао пажњу коју је заслужио и то захваљујући освајању Нобелове награде.

Незаборавних 497 бодова

Џек Сејнт Клер Килби одрастао је у Грејт Бенду, америчка држава Канзас. Његов отац држао је радњу са електричним уређајима и Џек је још у гимназији одлучио да такође буде инжењер електротехнике. Сањао је да студира на Масачусетском технолошком институту, најбољем месту за дипломе и знања за које се определио.

Тако је у лето 1941. године сео у воз и отпутовао у Кембриџ у држави Масачусетс да би припремио пријемни испит за Масачусетски технолошки институт. И, није га положио!

Шездесет година потом, с више десетина патената на своје изуме, портретом који у Холу славе националних истраживача виси са Едисоновим, са сваком могућом наградом коју инжењер може да добије, Килби се још живо сећа свога неуспеха. „Минимум бодова за пријем био је 500, а ја сам освојио 497", каже он.

Убрзо је почео Други светски рат и каплар Џек Килби распоређен је у радионицу за оправку радио-уређаја на предстражи америчке војске на плантажи чаја у Индији. После победе савезника уписао се на Универзитет у Илиноису и тамо и дипломирао електротехнику.

Чуда на папиру

Било је то доба процвата електротехнике. Године 1947. три Американца изумела су транзистор, први полупроводнички уређај за широку употребу. За кратко време никли су курсеви за квантну физику и електронска кола у стабилном стању, али само за дипломиране физичаре. „Они нису желели да сва та чуда откривају обичним инжењерима", сећа се Килби.

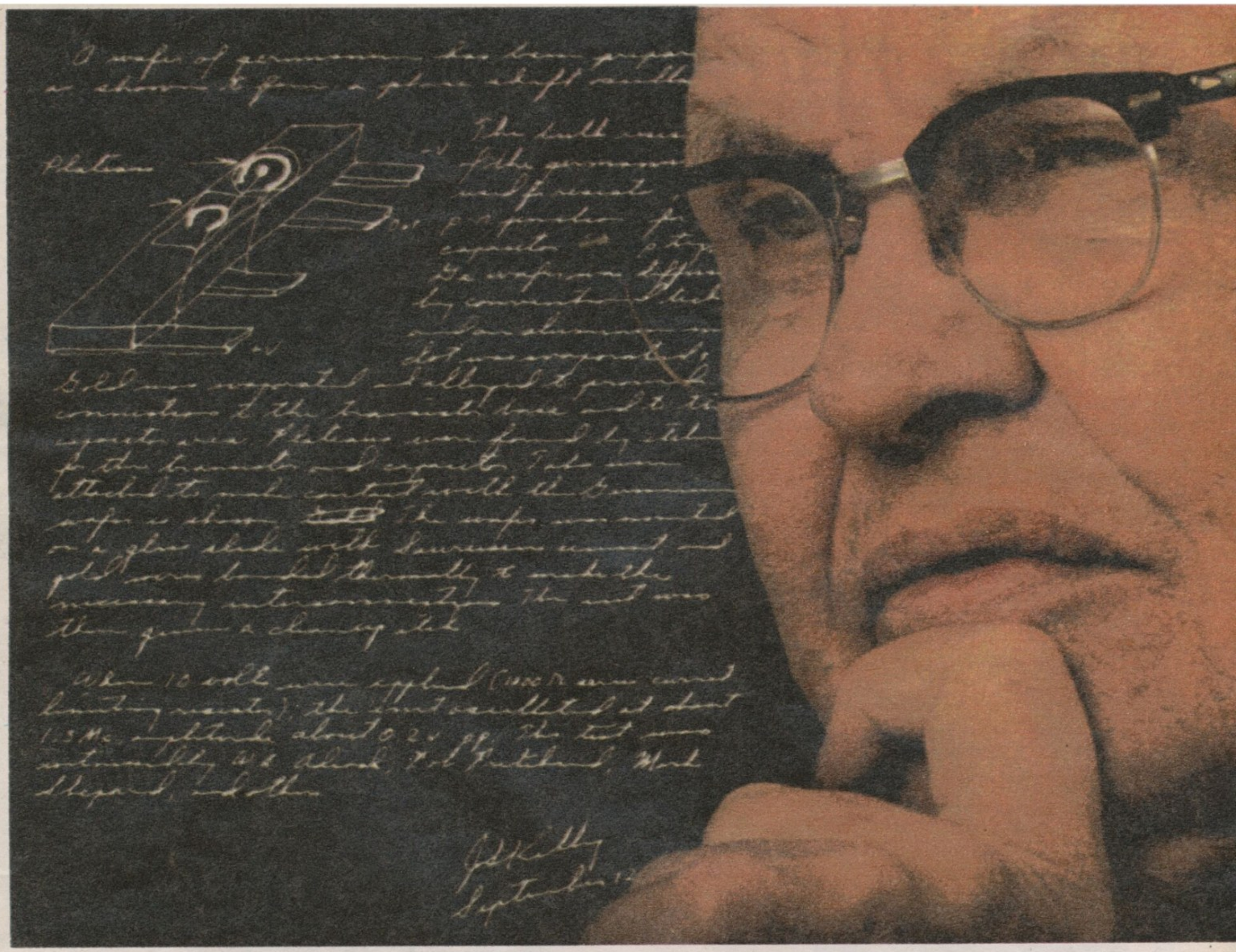
Чим је дипломирао, Килби се запослио у фирми „Сентралеб" која је израђивала мале електричне делове. То је била једина таква компанија која му је понудила посао. Неколико година касније конкурисао је за „Тексас инструментс" у Даласу и био је одушевљен када су га 1958. године примили. Имао је 34 године.

„Тексас инструментс" још тада је била значајна компанија мада ни издалека онолико важна и богата каква ће постати захваљујући Килбију. Поставили су га да ради на најбитнијем проблему у електроници који је познат као „проблем повезивања делова у електронском колу".

Надахнути транзистором, инжењери су се убијали дизајнирањем кола за нове електронске уређаје – компјутере огромне брзине моћне да носе комуникационе мреже широм света или да управљају ракетама на Месецу. Та чудеса високе технологије постојала су само на хартији и захтевала су на километре жице и лемљених веза. И нико није знао да их направи.

Реченица за Нобелову награду

Инжењери у целом свету трагали су за решењем. Сва три рода америчке војске потрошила су на то милионе долара. Џек Килби је имао једну велику предност: „Био сам незналица и нисам имао појма шта други сматрају немогућим и неизводљивим, па

ниједну идеју, ма како сулуда била, нисам одбацивао", прича он.

И, седећи у лабораторији полупроводника, дошао је до решења: одстранити жице! Био је то толико смео разлаз са историјом електронских кола да је и он помислио да је немогућ.

Онда се сетио да сви основни елементи кола могу да буду начињени од истог материјала и то силикона. А уколико се сви елементи „утисну" у један комадић тог материјала, онда међувезе могу да се поставе, „штампају", на мали делић (чип) силикона.

У том случају нема жица, нема спајања ни лемљења: огроман број компонената може да се утисне на сићушном простору. Цело компјутерско коло може да стане на чип величине нокта једне бебе!

Килби је 24. јула 1958. године нажврљао ту идеју у своју лабораторијску свеску. Она гласи: „Следећи елементи кола могли би се направити на комадићу силикона: отпорници, кондензатор, дистрибуциони кондензатор, транзистор." Та реченица донела му је Нобелову награду.

Права ствар или фантазија?

За инжењера није довољно само да нешто смисли и то напише. „Инжењер жели да схвати ствари", рекао је једном Џек Килби. И тако је новодошавши инжењер лабораторије стидљиво питао свог газду да ли му дозвољава да направи пробни модел свог „интегрисаног кола".

Власник компаније пристао је, али није намеравао да изгуби много новца, па је рекао Килбију да конструише једноставно коло звано осцилатор с фазним померањем. Тај обичан уређај претвара директну струју у наизменичну.

На дан 12. септембра група највећих зверки компаније „Тексас инструментс" дошла је у лабораторију да провери да ли је Килбијево чудо, мало коло на чипу, права ствар или нека фантазија и измотација.

Пред таквом инспекцијом Килби је био веома нервозан док је укључивао разне жице. Проверио је везе. Проверио их је још једном. Дубоко је удахнуо и укључио струју. Истога часа по екрану је почела да гамиже сјајна змија од зелене светлости означавајући заталасану синусну криву од наизменичне струје. Микрочип је радио. Почела је нова ера електронике!

Едисон из Тексаса

Неколико месеци касније Роберт Ројс, такође Американац, дошао је до отприлике истог решења. Испоставило се да је његов приступ било лакше направити. И, према томе, Боб Ројс сматра се коизумитељем чипа.

Роберт Ројс основао је „Интел", мултинационални микропроцесорски гигант, и нема сумње да би он поделио Нобелову награду са Џеком Килбијем да није умро 1990. године јер се ово признање не додељује постхумно.

Четрдесет три године раније је микрочип није постојао. Данас је тржиште интегрисаних кола моћна индустрија вредна 177 милијарди долара, а чип се увелико подразумева.

Џек Килби данас

А Џек Килби с којим је заиста започела технолошка револуција? Он никада није нагомилао велике паре и то му нимало не смета. Он је инжењер, човек који решава проблеме, па се и даље њима бави.

Он је изумео један од првих исплативих потрошачких уређаја примењене чип технологије – ручни калкулатор. Покушао је да направи и јевтину соларну ћелију која би Сунчеву енергију претварала у електричну. Килбијев „електронски писач чекова", патент бр. 3920979 тек ће почети да доноси новац.

У Даласу је Џек Килби постао славан тек после добијања Нобелове награде, новине су га назвале „Тексаски Едисон", али већина Американаца никада није чула за њега. Некако им је промакао■

Бојана Дожић

ИЗДАЈИЦА НАСРЕД ЛИЦА

На свега пет квадратних центиметара слузокоже нашег носа смештено је 10.000.000 нервних ћелија. Оне уредно забележе сваку честицу коју донесе ваздух и проследе је до чула мириса, а потом и до мозга. Да не ради ништа друго, и то би му било довољно да падне на нос

Нос, латински nasus, најизбоченији је део људског лица – пише у једном речнику из 18. века. Природа му је подарила почасно место, као да је најважнији за наш опстанак. Та израслина на средини лица у засенак баца бистре очи, нежне образе и чулне усне, а ту је само да бисмо могли да дишемо и миришемо.

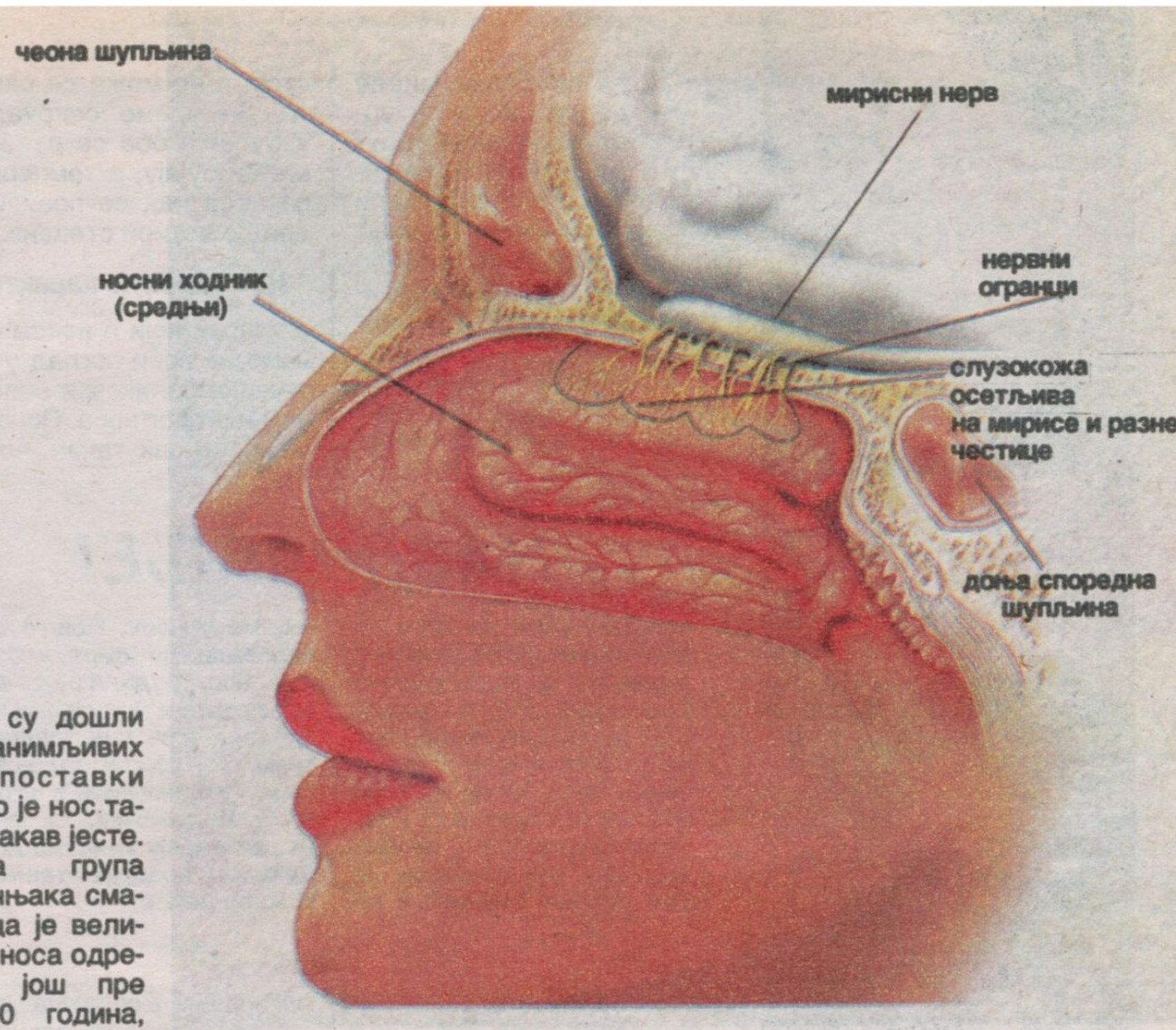
Научници кажу да нам је неопходан из више разлога. Нос, саставни део органа за дисање у коме је смештено чуло мириса, обавља више сложених задатака: прочишћава, загрева и влажи ваздух који удишемо, прима надражаје које осећамо као разне мирисе и учествује у обликовању гласова које изговарамо.

Што се облика и величине тиче, сви се слажу да нос није морао да буде такав и толики, али то дугујемо прецима, генетском наслеђу и пропусту еволуције.

Мала, али уочљива омашка

Током еволуције већина несразмерности на човечјем телу је исправљена, на лицу су то првенствено била ве-

лози су дошли до занимљивих претпоставки зашто је нос такав какав јесте. Једна група стручњака сматра да је величина носа одређена још пре 30.000 година, када је Европа била ледени појас. Неандерталци су морали да имају велики меснат нос да би се хладни ваздух који су удисали загрејао.

Они који су изучавали жарке пределе кажу нешто друго. У млађем терцијару, у источној Африци праљуди су живели у прашумама и саванама ослањајући се првенствено на чуло њуха, па им је нос био веома развијен. Због тога су црнцима у наслеђе остале широке ноздрве.

– Величина носа могла би донекле да се оправда сазнањем да он обавља веома сложен посао у неодговарајућим условима – каже британски антрополог Крис Стрингер. – Носу погодује ваздух без прашине, загрејан до 35 степени Целзијуса и 95 одсто засићен влагом. Таквог поднебља на нашој планети више нема.

Без обзира на све разлике у мишљењу, научници се слажу у једном – природа се поиграла с човеком. Заборавила је да му исправи нос. Та мала омашка, на исувише уочљивом месту, изазвала је силне сметње. А видећете и зашто!

Савршен нос

Прћаст, бабураст, шиљат или повијен... мало ко је у потпуности задовољан изгледом свога носа. Кад већ мора да се истиче на лицу, људи би желели да буде савршен. А какав је то нос?

Естетски хирурзи кажу да мора да буде у складу с очима, ушима и устима и да сваком лицу одговара другачији нос. Професор Стивен Маркорт, стручњак за естетску медицину из Лос Анђелеса, направио је математичко решење савршеног лица. Формула гласи: а/б = (а+б)/а. Из ње произлази да савршен нос, означен са а, треба да буде 1,618 пута ужи од уста, означених са б. Такав нос има сваки човек када се роди. Али, он нарасте и обликује се онако како му то наложе гени.

– Многи операцијом носа желе да измене свој лик, да му дају лепши, заводљивији и нежнији изглед – каже професор Маркорт. – Верују да се до успеха стиже добрим изгледом. Желе нос какав имају Мишел Фајфер, Кејт Мос или Лионардо ди Каприо.

НОС ПРЕСУДАН ЗА УСПЕХ?

Велики нос имају филмске звезде Волтер Матау, Барбра Стрејсенд и Жерар Депардје. То им није сметало да направе успешну каријеру. За разлику од њих, поп-певач Мајкл Џексон неколико пута је хируршки смањивао свој нос.

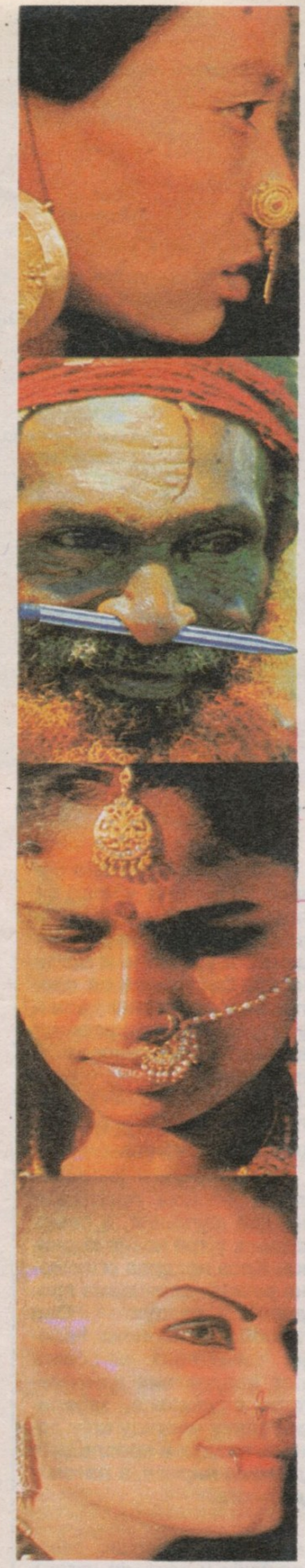
лика уста. Али, нос... Он је остао готово неизмењен.

Проучавајући развој људске врсте у различитим географским и климатским условима, антропо-

КАКО ДИШЕМО И МИРИШЕМО

Нос је саставни део органа за дисање у коме се пречишћава, загрева и влажи ваздух који удишемо, а уједно је и орган њуха. Састоји се од спољашњег, коштаног дела и унутрашњег, прекривеног влажном слузокожом протканом крвним жилицама и завршецима троструког нерва (nervus trigeminus) мириса.

Унутрашњост је подељена носном преградом на две шупљине, а свака од њих у три носна ходника. Кроз ноздрве обложене ретким длачицама продире ваздух. Око 10.000.000 нервних ћелија, смештених на свега пет квадратних центиметара слузокоже, забележи сваку честицу коју донесе ваздух и проследи је до чула мириса, а потом и до мозга.

Психолози мисле да се на такву врсту операције одлучују и они који желе да поврате младост јер мали нос је синоним детињства, а велики на видело износи године. Међу присталицама операције свака пета особа је мушкарац. Иако господа по правилу имају већи нос него даме, мање су осетљиви на његов изглед, сматрају неки психолози.

Мушкост

Да ли је баш тако? Истраживања су показала да мушкарци нису ништа мање сујетни од жена када је нос у питању, али своје незадовољство вешто крију иза крилатице да јак, избачен нос наглашава њихову одважност и умност. Чак је и славни француски војсковођа Наполеон Бонапарта имао своје мишљење о томе: „Знам ја да има много мушкараца с малим и правим носом, али ако тражите да он буде добар у умним пословима, сигуран сам да има дужи нос попут мог". Храбри и мудри, а при том с повеликим носом, били су и Цезар, римски државник и освајач, као и Шарл де Гол, француски председник.

Неки психолози повезују нос с мушкошћу. По њима велик, изражен нос указује на моћног љубавника. Да ли је баш тако, не може се са сигурношћу тврдити. Ипак, веза између мушког полног органа и носа постоји и не може се сакрити. За време сексуалног узбуђења оба се пуне крвљу и бујају, а температура носа чак се повиси за два до четири степена.

Нос одређује карактер

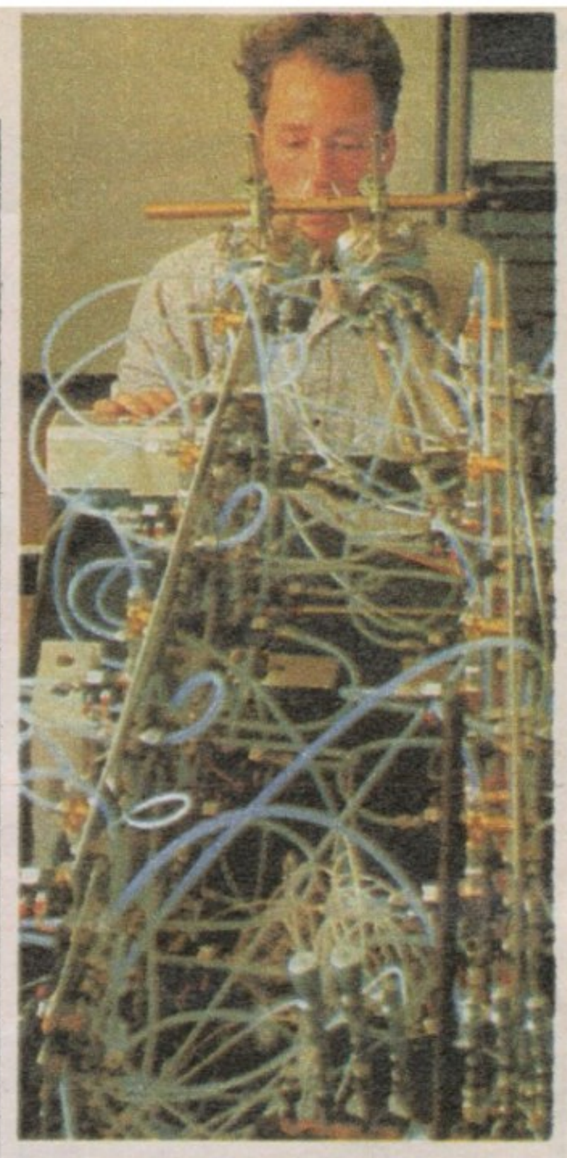
Утисак који о неком стичемо на први поглед условљен је обликом и величином његовог носа. Понекад је тај утисак тачан, чешће погрешан. Вековима се у народу особама повијеног орловског носа приписује храброст, снага, онима дугог шиљатог носа лукавство и оштроумност... Веровање да нос открива особине засновано је на случајностима и у њему углавном нема истине. Када би нос одређивао карактер, сви Грци, који из профила имају раван нос у линији с челом, требало би да буду мудри и поштени, а њихов филозоф Сократ суров, сладострасан и пијаница јер је имао велики седласт нос. Међу семитским народима не би требало да буде кукавица јер су им носеви повијени.

Без обзира какав је и колики, о носу се много прича и размишља, расправља и суди. Придаје му се велик значај у животу човека. Да ли је природа крива што га је таквог оставила насред лица или ми који се увек и у свакој прилици саплићемо о њега? ■

С. Делибашић

НАЗДРАВЉЕ!

Када чујемо да неко кија, кажемо „Наздравље!" несвесни да овом узречицом опонашамо претке за које је нос био симбол живота. У прастара времена људи нису знали да објасне узроке прехлада и честих смртоносних обољења, али су уочавали да она почињу кијањем и тегобама у нósу. Пошто су веровали да смрт улази кроз нос, трудили су се да га заштите и молитвама за здравље и разним предметима. Тај обичај задржао се међу племенима с острва у Индонезији, па они нос затварају удицама док Ескими у ноздрве стављају живо месо■

На Универзитету у Утрехту врши се испитивање разних мириса посебним апаратом који чак и из мешавине може да издвоји сваки састојак и одреди му јачину и размеру.

ЗАШТО СЕ КАЖЕ...

Уместо да кажемо како од некога правимо будалу, кажемо да га вучемо за нос. Натрљати нос или дати по носу исто је што и некоме рећи непријатне ствари или га изгрдити. Забадати нос значи мешати се у оно што не треба, а бити коме мува у носу, подвалњивати. Има особа које носом праве облаке, односно држе се охолo, или с уживањем отимају туђе испред носа. Неки, опет, падају на нос јер сувише раде, па ако претерају, може душа да им буде у носу као пред смрт...

Међу бројним изрекама о носу, више је погрдних него похвалних, али он због тога не треба да се покуњи и обеси нос. Слободно може да се уобрази и дигне нос јер је једини део људског тела који се тако често помиње■

По мишљењу неких научника, нос као избочина на лицу сасвим је оправдан – он штити очи од повреде. Доказ за то су боксери, сломљеног и разбијеног носа, али неозлеђених очију.

УКРАСИ МЕ, БИЋУ ЛЕП!

Жене из неких индијанских племена у Перуу као и Индијке украшавају нос златним накитом. Мушкарци из Папуе Нове Гвинеје као доказ одважности пробадају ноздрве сечивом или заоштреним дрветом, а млади панкери широм света кроз нос провлаче металне игле, наушнице и висуљке.

Забавников
ИСТОРИЈСКИ ЗАБАВНИК

О, СОЛОНЕ!

Пре двадесет седам векова, негде на подручју данашње Турске, постојала је једна држава које данас више нема, а звала се Лидија.

У време када се дешава наша прича, а то је седми век пре наше ере, Лидијом и Лиђанима владао је краљ по имену Крез.

Био је чувен по свом огромном богатству, штавише, био је један од најимућнијих владара Старог света. И данас ћете понекад чути да се за неког посебно добростојећег каже: „Богат као Крез".

Једном приликом у Сард, престоницу Лидије, допутује Солон, атински државник и законодавац, који је у Старом свету био на гласу по мудрости и поштењу.

Крез је желео да остави утисак на Солона и да му се прикаже у најблештавијем светлу, па се, за сусрет са Солоном, обукао у најскупоценије рухо и накитио драгим камењем и златом. Кад је Солон стао пред краља Лидије, а није се ни пренеразио ни рекао ишта од онога чему се Крез надао, него је, напротив, јасно показивао да презире такав недостатак укуса и пренемагање, Крез је наредио да му отворе врата краљевске ризнице, па да га воде да му покажу остало силно богатство и раскош.

Кад је Солон све прегледао, поново су га довели пред Креза, који га упита да ли познаје неког човека срећнијег од њега, Креза. Солон му рече да зна и да је то био његов суграђанин Тел, па објасни да је Тел био честит човек, да је оставио угледну децу, да је живот провео без икакве оскудице и да је умро за домовину славно, као јунак.

Сад се већ Крезу учинило да је Солон чудак кад више цени живот и смрт обичног човека из народа, од толике моћи и власти и богатства краљевског. Али, ипак га запита: „А нас не убрајаш међу срећнике?"

Солон није желео да му ласка, али није хтео ни да га љути, па му рече: „Краљу Лиђана, Хеленима је бог у свему дао умереност и због те умерености постоји код нас нека, како се чини, народска мудрост, не краљевска, ни сјајна: та мудрост, пошто се у животу срећа стално мења, не да човеку да се узноси садашњим благодетима нити да се диви срећи људској док још има времена да се ова преокрене. Сваком се, наиме, примиче променљива и несигурна будућност, а коме бог до краја да успех, тога сматрамо срећним. Хвалити, пак, нечију срећу док је још жив и док се излаже опасностима, није сигурно ни вредно, као ни прогласити некога победником усред такмичења и овенчати га венцем."

То рекавши, Солон се удаљио. Својим речима Креза је озловољио, али га није уразумио.

Недуго затим пошао је Кир, краљ Персијанаца, у освајачки поход на Лидију. Букнуо је рат између Персијанаца и Лиђана. Крез је изгубио овај рат, а с њим и престоницу и државу, и богатство и моћ и власт. Ухваћен је жив и требало је да буде жив спаљен. Кад су га већ везаног попели на ломачу, а гледали су га сви Персијанци, и Кир је био присутан, повикао је Крез три пута гласно колико је снаге имао: „О, Солоне!"

Кир се зачудио и послао људе да га питају какав је то човек или бог Солон кога он јединог зазива у невољи. И Крез му исприча свој сусрет са Солоном.

На то је Кир, будући мудрији од Креза, а и зато што је на примеру пред собом видео снагу Солонове речи, ослободио Креза и поклонио му живот.

И тако легенда каже да је мудри Солон стекао још већу славу тиме што је једном речју једнога краља избавио, а другог поучио■

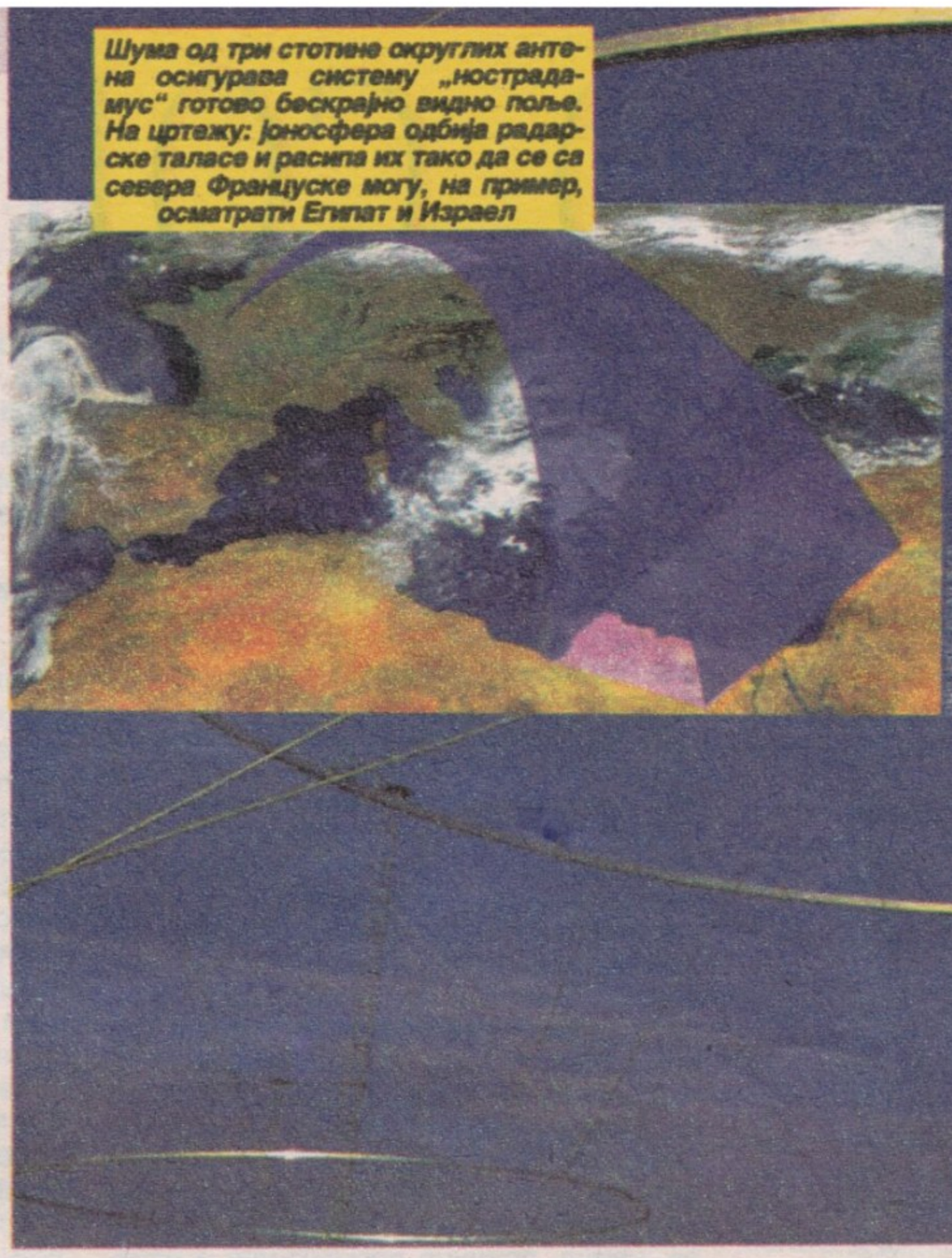
Ива Драшкић-Вићановић

Илустровао Алекса Гајић

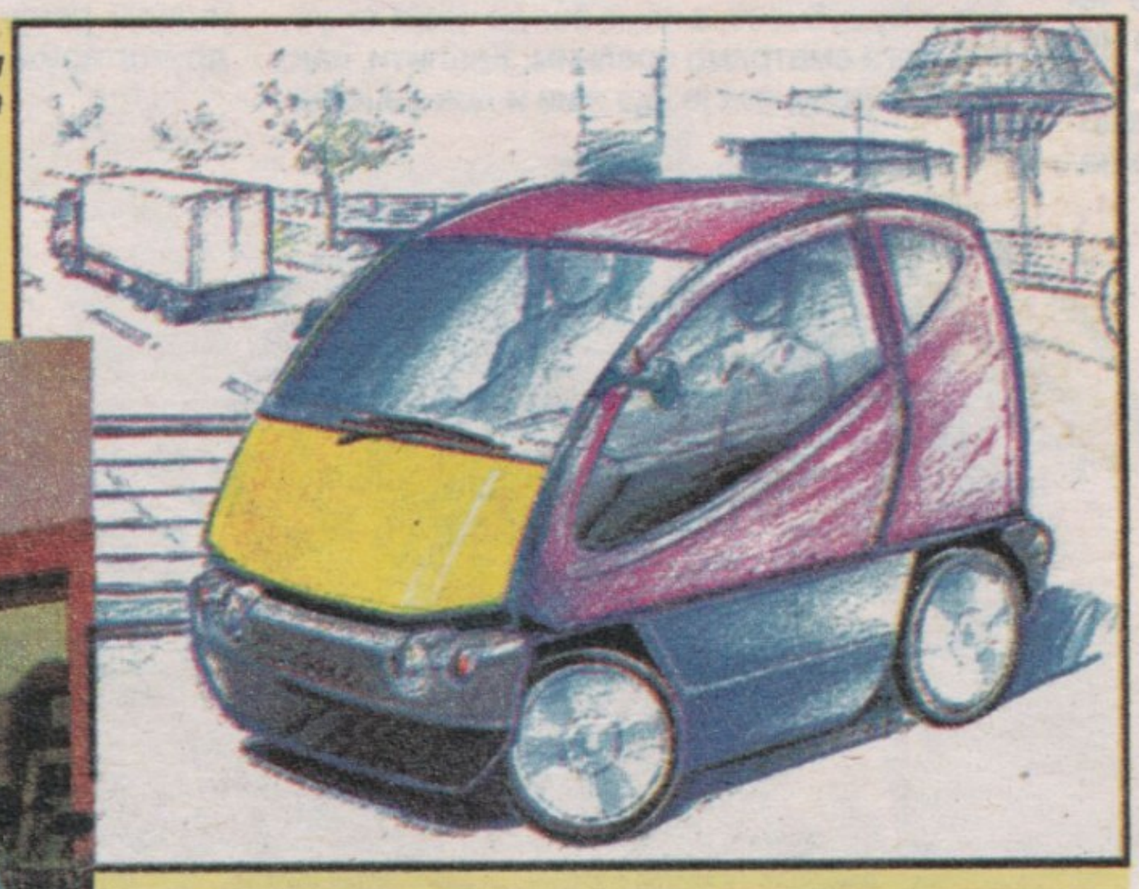

ИЗУМИО ДОСТИГНУЋА

Шума од три стотине округлих антена осигурава систему „нострадамус“ готово бескрајно видно поље. На цртежу: јоносфера одбија радарске таласе и расипа их тако да се са севера Француске могу, на пример, осматрати Египат и Израел

Прототип ауто-бицикла

Овако би изгледао аутомобилчић који троши 0,7 литара чистог алкохола на 100 километара

АУТО-БИЦИКЛ

Улице пуне бучних возила која јуре у облаку издувних гасова, то је слика сваког великог града.

Немац Едгар Лер тврди да је његов проналазак решење за те невоље. Крајем прошле године он је конструисао ауто-бицикл, возило за градску вожњу. Савременог изгледа, дугачак 2,3 метра и тежак 150 килограма, овај аутомобилчић има две педале, као бицикл, које покрећу електромотор. Код уједначене вожње аутомобил троши свега 0,7 литара чистог алкохола на 100 километара, а у случају да нестане горива ауто-бицикл има батерију која напаја електромотор за још 50 километара. Штетних издувних гасова нема. Уз све ове предности, аутомобилчић може да понесе терет од 240 килограма.

Истраживање је показало да је око 23.000 Немаца, Холанђана и Данаца спремно за куповину ауто-бицикла који би стајао 8000 немачких марака. Едгар Лер чека да му се јаве инвеститори ■

ЛАСОМ НА

Цилиндар у саобраћајној траци отвара се када се преко њега пређе недозвољеном брзином

Уже у цилиндру обавија се око осовине задњег точка, затеже се и зауставља возило

САВРЕМЕНИ НОСТРАДАМУС

Од овог радара ништа се не може сакрити: француски војни технолози изградили су на терену НАТО-а у близини Дреа, западно од Париза, систем антена „нострадамус“ помоћу кога се у кругу од 3000 километара може открити и пратити и оно што је далеко испод хоризонта – авион, на пример.

Код овог система радарски таласи не емитују се хоризонтално, већ косо према горњим слојевима атмосфере где се на висини од 100 до 1000 метара одбијају од наелектрисане јоносфере (као од каквог огледала) и враћају на земљу.

На овај начин одаслани таласи расипају се толико у ширину да се помоћу њих може осматрати читава Европа, северни део Африке и Блиски исток. Радарски систем „нострадамус“ састоји се од 300 антена за одашиљање и пријем од којих је свака висока 7 метара и све су повезане у јединствену мрежу ■

ВАЗДУШНИ ХАРПУН ПРОТИВ НАПАДАЧА

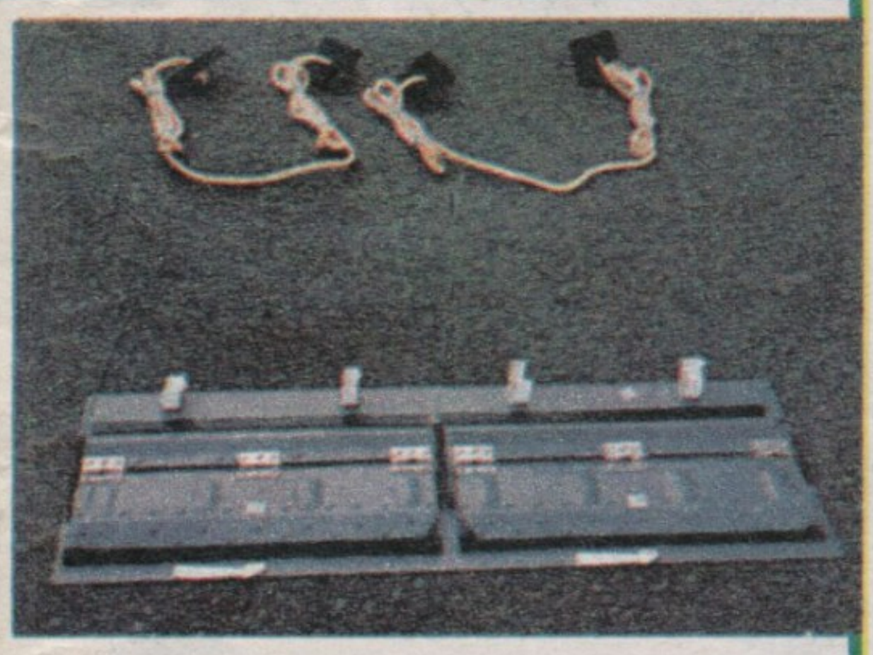
Ваздушни харпун погађа са удаљености од пет метара и изазива благ струјни удар који парализе тело

Препади на улицама америчких градова чести су појава. Због тога је група електроинжењера на једном институту у Вашингтону одлучила да начини делотворно, а истовремено безопасно оружје за одбрану. Најзад су успели. Изумели су „Air Taser“ или, сликовито речено, ваздушни харпун који онеспособљава, али не усмрћује нападача.

„Оружје“ има батерију, која под притиском избацује два танка млаза ваздуха довољна да са удаљености од пет метара погађају нападача и изазивају благ струјни удар – тек толики да парализе централни нервни систем – јер имају снагу од 300 микроампера док смрт наступа код струјног удара од 30 ампера.

Ваздушни харпун изазива грчење мишића и цело тело се једноставно укочи. Одузетост траје 15 минута ■

МОТОЦИКЛИСТЕ

Лоша времена наступају за мотоциклисте који појединачно или у групама јуре улицама јапанских градова. Саобраћајци града Фукуоке заустављају нарочитим ласом оне који прекорачују дозвољену брзину. То се постиже на тај начин што се, на важним местима, у саобраћајне траке уграђују цилиндри у којима се налази по једно уже за тегљење: кад мотоцикл великом брзином пређе преко једног таквог цилиндра, он се отвара, а крајеви ужета у њему, пошто су премазани јаким лепком, прилепе се за задњи точак обавијајући се око његове осовине. Кад такво возило пређе тридесет метара, уже се затеже и зауставља га. „Ласо“, по потреби, може да се укључи и електронским путем ■

АКУПУНКТУРА И ЗА ПСЕ

До сада коришћена само у лечењу људи, физиотерапија је сада прилагођена и за медицинску помоћ псима. У установе за опоравак четвороножаца животиње долазе после удеса или операције да би, захваљујући масажи, гимнастици и акупунктури, поново стале на ноге.

Код реуматизма или оштећења кукова терапеути примењују акупунктуру и вежбе које побољшавају крвоток и опуштање мишића. Користи се и такозвана златна акупунктура код које се милиметарски дугачке златне жичице убацују под кожу животиње где остају за стално.

Ако четвороношци трче с тешкоћом, вежбе се изводе на подводној покретној стази да би им се разрадили „успавани“ мишићи. За опште јачање тела користе се и светлосна и мирисна терапија.

Цена: око 100 DEM за сат терапије ■

Пас за време вежбе на покретној стази: после операције животињи се помаже да ојача мишиће и да научи како да тежину тела правилно распоређује на све четири ноге

ЧУДНОВАТА

Пре петнаестак година један упадљив пар често је могао да се види на аутобуској станици испред опатије у Гластонберију. Мушкарац обучен у килт, с горштачком капом на глави, изгледао је прилично времешно са уским белим лицем и брадом. Његово име било је сер Ијан Стјуарт – Нил, а његова супруга, двадесетину година млађа од њега, била је позната као леди Ив. Живели су неколико миља даље, у старачком дому на државном имању у Едингтону, малом месту недалеко од Барнама на мору. Било је лако упознати се с њима због тога што се Ив обраћала сваком чији би поглед ухватила и причала му о пустоловинама које су њих двоје заједно доживели. Њихов савез био је необичан и вредан дивљења...

Сер Ијан је био научник, заљубљеник у античку историју, докумената и родослове, док је леди Ив била рођени мистик и имала способност да се кроз привиђења враћа у прошла времена. Они би седали у локални аутобус којим би се одвезли до неког древног места, по могућству везаног за краља Артура, где би Ив падала у транс и успевала да види оно што се некад давно дешавало. За то време сер Ијан би записивао све што је она описивала, да би касније у уџбеницима проверавао податке добијене од ње. На тај начин њих двоје су били у знатној предности над археолозима чије су ископине волели да посећују.

Знање до ког су на овај начин долазили и које су преносили истраживачима није увек прихватано са захвалношћу, али Нил није марио за то. Њих двоје су сажаљевали оне чија су виђења прошлости била ограничена на испитивање старих костију и крхотина.

Нилови су били обични људи, само сиромашнији, једноставнији и љубазнији од већине. Али, чак и кад би са својим гостима спокојно пили чај и разгледали албум с фотографијама, било је очигледно да је њихов доживљај живота нешто сасвим посебно. Показујући фотографију старе породичне мачке, на пример, леди Ив би испричала причу о томе како се њихова маца никада није пењала на дрво користећи канџице, као што мачке иначе чине, већ обухватајући стабло у пужући уз њега попут морнара. Друга фотографија показивала је некадашње Нилово имање у Херфордширу, а сер Ијан би објаснио како су били принуђени да га напусте јер земља није била плодна. Некада се на том тлу водила битка после које је поље остало препуно покопаног оружја, па је било немогуће орати га.

Нилови су често причали о некима од људи које су сретали на археолошким налазиштима. Ивин миљеник био је Персифал на кога би понекад набасала на светим изворима. Он је имао најдивнији пехар и понудио би јој да попије мало воде из њега. Познавала је и Мерлина и неколико пута се срела с краљицом Гиневром. Ти сусрети били су драгоцени сер Ијану зато што је његово животно дело било проучавање и састављање родослова краља Артура.

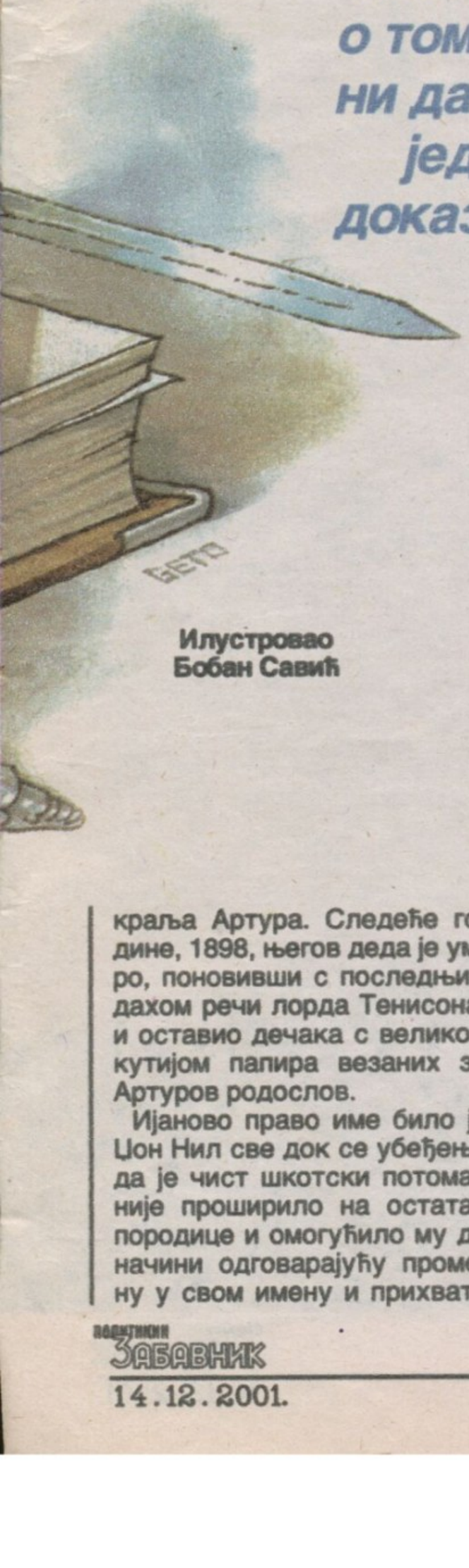
Речи лорда Тенисона

Један узбудљив догађај одредио је будућност сер Ијана и омогућио да постане водећи стручњак у тој области. За шести рођендан деда га је повео на концерт и на чај у Лондонском клубу. Пришао им је необичан стар човек, поздравио се са дедом и распитао се ко је дечак. Када је добио одговор, ставио је своје руке на Ијанова рамена и рекао: „Никада не заборави, мој дечаче, да Артурова племенита крв тече твојим венама“. Старац је био дворски песник лорд Тенисон.

Ијан Стјуарт – Нил никада није заборавио да је потомак

ПУСТОЛОВИНА СОМЕРСЕТА РОДОСЛОВЦА

Да ли је легендарни краљ Артур стварно постојао? Многи научници не би о томе хтели озбиљно ни да разговарају, али један је човек чак и доказао да је Артуров потомак

Илустровао
Бобан Савић

краља Артура. Следеће године, 1898, његов деда је умро, поновивши с последњим дахом речи лорда Тенисона, и оставио дечака с великом кутијом папира везаних за Артуров родослов.

Ијаново право име било је Џон Нил све док се убеђење да је чист шкотски потомак није проширило на остатак породице и омогућило му да начини одговарајућу промену у свом имену и прихвати горштачку ношњу. Његова узбудљива каријера укључивала је и служење у све три оружане снаге као и различите цивилне послове. У војним круговима постао је стручњак за теорију и технику гађања. За технолошки напредак убојитог оружја током Првог светског рата заслужан је великим делом његов проналазачки дар. Међутим, његово главно занимање увек је остала генеалогија и његова тежња била је да попуни карике које недостају у ланцу предака од краља Артура до њега самог.

После много година истраживања, сер Ијан, већ зашао у осамдесете, најзад је успео. Његов „Артуров родослов" објављен 1971. године, чини генеалошко стабло од краља Артура до Нилових са једне и, са друге стране, до краљице Елизабете II враћајући се преко светог Јосифа од Ариматеје и Свете породице до израелског краља Давида. Породично стабло било је постављено у Гластонбери таун холу, а Нил је био водич посетиоцима.

Многе од њихових прича о краљу Артуру и његовим витезовима биле су потпуно нове и изненађујуће, па су код неких људи изазивале подсмех. Али, као што је сер Ијан наглашавао, та неколицина његових критичара није знала ништа о свему томе, никада то нису проучили за себе, а он се тиме бавио 63 године.

У свом „Родослову" сер Ијан је обелоданио видовитост и сарадњу своје супруге уз чију је помоћ решио многа питања у вези са породичним стаблом краља Артура. Дуго година његова истраживања била су осујећивана. Негде у средњем веку на стаблу је постојао празан простор који ни он ни Ив нису успевали да премосте. Али, карика која недостаје коначно се појавила. Догодило се то на необичан начин, пружајући сер Ијану грађу за једну од његових најбољих прича. Он је то овако описао.

Тајна једне књиге

Многа истраживања сер Ијана Стјуарта – Нила била су обављена у библиотеци у Барнаму на мору. Нажалост, тамо је могао да одлази само једанпут недељно, када је аутобус пролазио кроз Едингтон, и враћао се с вечери. Једног летњег дана, после ручка, сер Ијан је ухватио аутобус, стигао у Барнам и наставио пешице до оближње библиотеке. Као и обично, отишао је право до полице с књигама из области старе енглеске повести. Све те књиге њему су биле познате, али овога пута ту се налазио и један старији примерак у оштећеном кожном повезу. Узео је књигу и отворио је. У њој се налазило оно што га је највише занимало.

Већ на први поглед сер Ијан је јасно видео да се ту налази већи део података о породици краља Артура за којима је годинама узалудно трагао. Требало је нешто учинити са браком кћерке неке полумитске особе са једном другом таквом личношћу која је била један од важнијих ликова у сер Ијановом генеалошком раду, а у овој књизи налазила се веза са документом који више није постојао и у коме је тај случај био забележен. Једним потезом сер Ијан је добио и доказ и његов поуздан извор. Извадио је своју бележницу с намером да препише један део, али пре него што је почео, библиотекарка је објавила да је крај радног времена, да се библиотека затвара и замолила га да оде.

Те вечери сер Ијан је упоредио нове податке са раније утврђеним чињеницама и видео да се потпуно уклапају. Нова прилика за одлазак у Барнам и даље читање старе књиге била је у време викенда, када је аутобус пролазио кроз место, и он је тај дан с нестрпљењем ишчекивао.

Кад је најзад ушао у библиотеку и отишао до полице, књиге више није било на месту. Упитао је библиотекарку за њу, али му је она одговорила да такве књиге никада није ни било и да он, сер Ијан, греши уколико мисли да је прошлог викенда долазио у библиотеку. Она је тада била на дужности и свакако би га приметила због његовог килта. Збуњени писац родослова сачекао је аутобус и вратио се у Едингтон. Иако није могао поново да дође до свог извора, имао је податке који су му били потребни да би употпунио своје животно дело. Артуров родослов више није имао прекид од краља Соломона преко краља Артура све до Стјуарт – Нилових унука.

После причања ове приче сер Ијан би рекао: да ли сам ја заправо ставио руку на ту књигу или сам преспавао пут до Барнама и назад, никада нећу поуздано знати. Било како било, успео сам да решим Артуров родослов, рекао је и задовољно се насмејао при помисли на своју успешну каријеру. Убрзо после објављивања књиге сер Ијан је умро, а леди Ив се посветила писању поезије■

Припремила
Снежана Ђукановић

Живот пише ДРАМЕ

Август је био на измаку. Београђанке Весна Марковић и њена кума Весна Јовановић проводиле су последње дане свог летовања на југу Црне Горе – на ушћу Бојане у Јадранско море. Тог јутра, 21. августа, одлучиле су да део дана проведу на Ади Бојани, једном од бисера јадранске обале.

Све је личило на лепу летњу разгледницу: небо без иједног облачка, бела песковита плажа, плаво море. Весна и њена кума безбрижно су се купале и сунчале недалеко од ушћа Бојане у Јадранско море. Неколико пута препливале су с копна на Аду.

Плашим се...

Био би то један сасвим обичан дан на мору да Весна и њена кума предвече нису одлучиле да још једном пређу на Аду, овога пута пречицом – да прегазе Бојану готово на самом ушћу. Током дана виделе су много туриста који – користећи осеку и речне наносе – лако пролазе овом воденом „стазом“ и тако крстаре између Аде и копна.

„Наоружане“ пешкирима, шеширима, наочарима за сунце и другим ситницама прегазиле су око 17.30 Бојану и стигле на Аду. После сат времена брчкања, када је Весну Марковић заболела нога због грча, одлучиле су да се истим путем врате на копно.

Већ на обали осетила је неугодну језу када је угледала узбуркану воду која је напросто кључала.

– Плашим се да нећемо успети да стигнемо на копно – рекла је куми. – Сигурније је да одемо на горњи део ушћа где је вода много мирнија.

– Не брини – одговорила је кума. – Ја ћу кренути прва, а ти само прати куда сам прошла.

Струја је била јача

После кратког размишљања њих две су, ипак, загазиле у воду. Струја је била веома јака и једва су успевале да ходају. Већ после неколико метара из воде су вириле само њихове главе.

У једном тренутку кума се окренула и довикнула Весни која је ишла неколико корака иза ње: „Пази, овде је рупа, само њу да прођеш и сигурно стижемо на обалу“. Упозорење је касно стигло. Рупа је била дубока, Весна је изгубила ослонац и морала је да заплива.

Уморна од целодневног купања једва је успевала да се одржи на површини. Вода као да је подивљала, море терано плимом снажно се сударало с реком стварајући огромне таласе и опасне вртлоге.

Весна је покушавала да плива, али струја је била све јача и напросто је терала од обале. Кума је бацила ствари и кренула за њом. Струја је, међутим, и њу шчепала и повукла је према отвореном мору.

Обичан летњи дан претворио се у пакао. Две Весне нашле су се у животној опасности. Стравичан хук због судара мора и реке гушио је њихове гласове. Нико на обали није чуо позиве у помоћ, биле су препуштене на милост и немилост воденој стихији.

Чамац!

Док су се бориле с побеснелом водом, Весна се сетила упозорења мештана да је Бојана на ушћу препуна вирова који могу на дно да повуку чак и чамац. Тада је осетила злослутни бол – грч је почео да стеже мишић на листу леве ноге.

Готово парализана страхом и болом Весна се последњим атомима снаге одржавала на површини воде. Њена кума безуспешно је покушавала да јој се приближи. Вода је једноставно била јача.

У тренуцима када је Весна већ помишљала да се препусти струји која би је одвукла према гротлу ушћа и отвореном мору, појавио се чамац. Сваког дана тај туристички бродић крстари ушћем

ДВЕ

Бојане вукући за собом гумену „банану“ начичкану туристима.

Човек у чамцу одмах је схватио у каквој су опасности Весна и њена кума. Довикнуо је да се брзо враћа и великом брзином упутио се према отвореном мору. Тамо је направио круг и убрзо се вратио. Јака струја и велики таласи нису му дозволили да се потпуно приближи малаксалој Весни.

– Ухвати се за „банану“ – повикао је.

Савет је био добар, али у узбурканој води Весна није могла да се приближи „банани“. Тек у трећем покушају успела је да се ухвати за конопац на предњем делу „банане“. Чамџија је после тога усмерио бродић према отвореном мору.

ВЕЧНЕ

И ПУН МЕСЕЦ

Како се један сасвим обичан дан на летовању претворио у борбу за живот

Тек касније Весна је сазнала да је то био једини пут за повратак. Струје и вирови на ушћу Бојане јачи су од сваког чамца и због тога је овим делом реке могуће проћи само великом брзином.

То је крај...

Оно што је у првом тренутку личило на спас одмах се, међутим, претворило у нову опасност. Због велике брзине „банана" је притискала Весну закачену за уже гурајући је у воду. Почела је да губи ваздух. Схватила је да мора да пусти спасоносно уже и чамац се удаљио.

Сада је била много даље од обале, готово на месту где се Бојана улива у море. Около су били пободени кочеви. То је био знак да се налази на месту на ком су опасни вирови. У том тренутку сетила се прича комшинице Милке која је стално говорила о ћудљивој Бојани и њеним вировима који неопрезног купача зачас одвуку у смрт.

То је крај, помислила је Весна. Чамац је сада био далеко, видела је у даљини куму како се безуспешно бори с таласима. Око ње је вода напросто кључала. Уморна, са згрченом ногом препустила се таласима.

После неколико минута који су били дужи од вечности чамац се вратио.

– Удавићу се испод „банане" – успела је да довикне чамцији. – Морате да станете.

Схватајући велику опасност, човек је успорио пажљиво се приближавајући дављеници. Опрезно је маневрисао да је, случајно, не закачи елиса мотора. Успео је некако да се потпуно приближи и исцрпљену Весну увуче у чамац. Била је спасена.

Скачите у воду!

Чамац се, затим, упутио према Весниној куми. Поново је дуго кружио како би се безбедно приближио и тек после много мука погодио је „циљ". Чамција је искључио мотор, али тада је настала нова невоља: кума је била толико исцрпљена да једноставно није могла да подигне руку и ухвати се за бродић. Уз много среће успели су, ипак, да је дохвате и увуку у чамац.

Бродић је брзо стигао до мирнијег дела ушћа Бојане где је успорио, а њихов спасилац тада је наредио: „Скачите у воду!" Нерадо су то учиниле, али опасности више није било. На том месту река је много питомија и плића тако да су без тешкоћа отпливале на обалу.

После кратког одмора пребројале су „губитке": изгубиле су пешкире, мајице али су остале живе. Некако су дошле до куће где су почеле да препричавају оно што се догодило. Тетка Милка је слушала њихову причу одмахујући главом да би на крају закључила: „Децо моја, умало да страдате због пуног Месеца" ■

Ж. Р.

Илустровао Бранислав Јовановић

ЛУТКА КОЈА ЧЕКА БЕБУ

Јапански произвођач лутака „Такара“, желећи да девојчицу подучи да бебе не доносе роде, изнео је на тржиште лутку Рика-Чан у благословеном стању. Лутка је иначе јапанска верзија Барбике, најпознатије лутке на свету.

Уз дугокосу Рика-Чан продаје се и одговарајућа хаљина, а ту је и напомена купцу да две недеље од куповине рачун пошаље произвођачу који ће му послати луткину бебу и посебно упутство како да трудницу ослободи стомака...■

БАКА – ИЗБАЦИВАЧ

Марта Ауренес, деведесетједногодишња Норвежанка, пријавила се да из једне кафане у Ставангеру избацује непожељне госте. Да би била примљена, уписала се на курс за професионалне избацивање, а на питање новинара зашто се одлучила за ово за њене године необично занимање, одговорила је: – Полиција је власнику мог омиљеног бара „Скјенкестун“ наредила да суботом и недељом мора да има професионалне избацивање иако је овај бар мирно место и откад постоји, у њему се није догодило ништа ружно. Овде долазим већ петнаест година и знам да је, за овако тихо и пријатно место, довољан избацивач мојих способности.

Уз редовно похађање обуке, бакица вредно ради вежбе за стицање кондиције да би лакше изашла на крај с могућим изгредницима на њеном будућем радном месту ■

Илустровао Зоран Петканић Петко

Кутак за... онај тренутак

И ИЗГЛЕД... И МИРИС

Музеј керамике Гледстон у енглеском граду Стоуку на Тренту привукао је недавно пажњу посетилаца необичном поставком: више од 150 експоната посвећено је само једној теми – историји WC-а. Захваљујући чудима модерног света, посетиоци су у прилици да не само виде, већ и осете како су мирисали WC-и, од најстаријих ноћних посуда до данашњих модела.

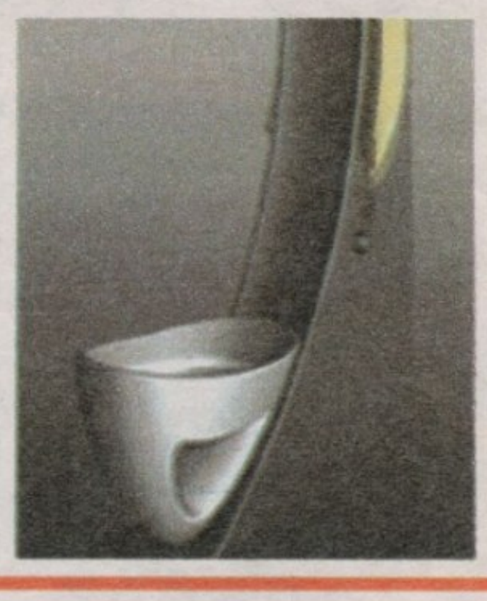
Томас Крапер, „изумитељ“ модерног WC-а

Први сачувани модел WC-а

Посебан одељак изложбе посвећен је истинама и митовима везаним за име Томаса Крапера који је донедавно сматран изумитељем „модерног“ WC-а. Данас се, међутим, верује да је овај изум дело Алберта Гиблина, Краперовог намештеника од кога је Крапер вероватно откупио изум.

Ту је и део посвећен „зову природе“ са којим се суочавају људи у посебним околностима: астронаути, истраживачи Антарктика, чак и припадници елитних САС јединица. На крају поставке налази се супермодеран WC будућности. Он се пре употребе сам дезинфикује покренут гласом корисника, а опремљен је и мини лабораторијом која прегледа „садржај“ и упозорава на прве знаке здравствених тешкоћа ■

WC будућности

Плакат са изложбе

ГУБИ СЕ, КУЦО!

Док за себе измишљамо WC-е будућности, за своје љубимце немамо баш увек разумевања.

Почетком новембра на сајму хортикултуре у Штутгарту, посетиоци су могли да виде и биљку која тако непријатно мирише да потпуно обесхрабри куце и маце које су се залетеле да на лепо уређеним травњацима оставе своје нимало лепе „трагове“.

Ову биљку која је одмах названа „губи се“ узгајио је баштован Дитер Штегмајер из Есингена, тачније – добио је, како је, сав важан, рекао „укрштањем једне аустралијске и једне јужноамеричке биљке“. Немачки дневник „Велт“ пише да је вредни баштован већ добио наруџбину за неколико милиона расада ■

Од шале до сурове збиље

Стихови за Марију Стјарт

Завирити у собу једне младе девојке, уз то краљице, некада је био толики грех да је због њега могла да се изгуби глава

За шкотску краљицу Марију Стјуарт (1542–1587) кажу да је, што се тиче лепоте и привлачности, била међу првим женама свог времена. Млада, лепа, духовита, привлачила је на двор мноштво света жељног забаве и уживања. Упознавши својевремено префињеност француског двора, покушала је да пренесе бар део те отмености и расположења у строгу и неприступачну Шкотску. Игре, маскенбали, стихови, прелепа млада краљица која се сваком осмехује, све је то било неодољиво за страсне душе.

Али, један од њених многобројних обожавалаца, песник Шателар, прешао је границу дозвољеног. Певати нежне стихове лепој Марији Стјуарт која све олако и безазлено прима, није безопасно. Млада краљица се поигравала, а песник постајао све опчињенији, дрскији и отворенији у свом стихоклепању.

Марија се и даље шалила. У својој краљевској надмоћи песника је награђивала ситним љубазностима: бирала је баш њега (који би по положају једва смео да јој се приближи) за готово сваки плес, дозвољавала му слободније изразе од оних који су уобичајени у Шкотској, а на једном маскенбалу допушта Шателару чак и да је пољуби.

Краљичина игра раздраживала је младог Шателара који више није разабирао границе између краљице и слуге, између поштовања и присног другарства, збиље и шале. Усијане главе кренуо је за својим осећањима.

Тако је и допао невоље. Једне вечери младе девојке које су послуживале Марију Стјуарт нашле су Шателара у краљичиној ложници скривеног иза завесе. На несрећу, девојке то нису схватиле озбиљно и све је протумачено младалачком лудошћу.

Распамећеног Шателара – уместо да то схвати као опомену – ободрио је овако срећан исход, те је одлучио да иде даље. У највећој тајности песник путује за краљицом у Фајф. И опет исто – када је Марија Стјуарт, у својој ложници, почела да се пресвлачи, открише безумника!

Но, сад је све кренуло низбрдо. Кад је престрашена и увређена краљица крикнула, из суседне собе бануо је њен полубрат Маре. Наводно, краљица је захтевала да Маре одмах ножем насрне на Шателара. Но, мудри Маре схватио је да би убиство једног младог човека у краљичиној ложници укаљало и њену част. Шателару треба судити јавно, рекао је.

Шателарову дрскост судије су прогласиле злочином, а његову лакомисленост смишљеном злом намером. Није прошло дуго и несрећног песника извели су на губилиште. Храбри трубадур усправно је корачао у сусрет смрти. Уместо псалма и молитве гласно је рецитовао чувену „Епистолу смрти“ свог пријатеља Ронсара: „Ја те поздрављам срећна и корисна смрти, лекару и утехо највећег бола“ ■

Љубиша Вићановић

КО ЧИТА ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ТАЈ И ЗНА

И ГРЕШНИК И СВЕТАЦ

1. **За годину дана једна ушата сова улови и поједе велики број мишева, чак и до...**

А: 400
Б: 600
В: 800
Г: 1000

2. **Израз „робот“ први пут се појавио у роману „РУР“ (Разумови универзални роботи) једног чешког писца. Кога?**

А: Алојза Јирасека
Б: Јарослава Хашека
В. Милана Кундере
Г: Карела Чапека

3. **У којој је великој поморској бици Мигел де Сервантес Сааведра, писац „Дон Кихота“, био тешко рањен у леву руку и њоме више није могао да се служи?**

А: Код Саламине
Б: Трафалгара
В: Лепанта
Г: Цушиме

4. **Шта у нашем језику значи реч „искон“?**

А: Прадавнина
Б: Смртност
В: Бесмртност
Г: Судбина

5. **Како се звао једнооки џин који је Одисеја и његову дружину држао заробљене у својој пећини и сваког дана јео по једнога?**

А: Полилеј
Б: Полифем
В: Поликарт
Г: Полимер

6. **Којој држави припадају Азорска острва?**

А: Француској
Б: Португалу
В: Шпанији
Г: Италији

7. **Једна улица у Београду носи име великог јунака из Првог српског устанка Мирка Апостоловића познатијег под именом Узун Мирко. Шта значи његов надимак Узун?**

А: Високи
Б: Храбри
В: Племе́нити
Г: Строги

8. **Када је био велики шпански грађански рат?**

А: 1919–1924.
Б: 1924–1933.
В: 1940–1942.
Г: 1936–1939.

9. **Malleus maleficarum (што значи „маљ за вештице“) звао се један трактат два доминиканца, Институриса и Шпренгера, који је служио као приручник у инквизиторским истрагама. Да ли сте негде прочитали колико је, отприлике, особа, углавном жена, по њему било осуђено на ломачу?**

А: 300.000
Б: 500.000
В: 1.000.000
Г: 1.200.000

10. **По народној песми и легенди, једна жена из породице Мрњавчевића била је узидана у кулу кад се градио Скадар на Бојани. Чија?**

А: Вукашинова
Б: Угљешина
В: Гојкова
Г: Маркова

11. **Поред белог и ружичастог, постоји и локвањ плаве боје. У једној земљи плави локвањ био је веома цењен још у старом веку. Која је то земља?**

А: Персија
Б: Египат
В: Грчка
Г: Галија

12. **Које од ових „малих“ мора захвата највећу површину?**

А: Баренцово
Б: Црно
В: Северно
Г: Балтичко

13. **Зашто је озон у атмосфери толико значајан за живот на нашој планети?**

А: Упија инфрацрвено зрачење
Б: Упија ултраљубичасто зрачење
В: Стално одаје видљиву светлост
Г: Спречава загађивање ваздуха

14. **У који се океан излива највише речне воде?**

А: Атлантски
Б: Тихи
В: Индијски
Г: Северни ледени

15. **Како се звао краљ који је, по хеленском миту, тражио од богова да му испуне жељу да се све што додирне претвори у злато?**

А: Агамемнон
Б: Дарије
В: Мида
Г: Ксеркс

16. **У својој „Љубавној песми“ наш велики песник Милан Ракић помиње и један бесмртни љубавни пар. Који?**

А: Елоизу и Абелара
Б: Орфеја и Еуридику
В:. Тристана и Изолду
Г: Ромеа и Јулију

17. **Велики коралний гребен који се пружа дуж североисточне обале Аустралије дугачак је око...**

А: 3600 километара
Б: 3100
В: 2600
Г: 2000

18. **„Пут до пакла поплочан је добрим намерама.“ Ову мисао изразио је у једном свом делу велики италијански песник. Који?**

А: Франческо Петрарка
Б: Данте Алигијери
В: Торквато Тасо
Г: Лодовико Ариосто

19. **Како се зову грчки манастири у Тесалији сграђени на високим неприступачним стенама подигнути претежно за владе Симеона, полубрата цара Душана, и његовог сина Јоасафа?**

А: Полидори
Б: Коридори
В: Метеори
Г: Мандатори

20. **Чешки краљ Вацлав IV наредио је да великог викара Прага по имену Јан (1330–1393) удаве у Влтави јер је овај одбио да му ода тајну краљичине исповести чиме би истовремено издао и себе као њеног љубавника. Викар је касније проглашен за свеца и заштитника свих мостова на свету, између осталих и новосадско-(петро)варадинског моста. Које је пуно име овог викара?**

А: Јан Непомук
Б: Јан Собјески
В: Јан Луксембуршки
Г: Јан Ваза

К. В.

решења на страни 49

Филмске судбине и судбина филма

БОЉЕ БОГИ

Како би историја филма изгледала да је главну улогу у филму „Казабланка“ тумачио Роналд Реган, а не Хемфри Богарт, да је Мишел Фајфер играла у „Ниским страстима“, а Френк Синатра био Прљави Хари...

О занимању глумца много тога је изречено. Између осталог, да се глумачки посао састоји у томе да се пред публиком претварају како су неко други, док се та иста публика претвара да им верује... У тој игри истоименог претварања и веровања има очигледно нечег веома привлачног и за једне и за друге. Било како било, историја филма, као и историја позоришта, најчешће памти велике глумце и њихове велике улоге не водећи рачуна шта се дешавало иза кулиса. Односно шта би било да...

Магнум – Индијана Џонс

Да ли би амерички глумац Харисон Форд постао толико популаран да није тумачио лик Индијане Џонса у три наставка приче о одважном археологу склоном пустоловинама? Ко зна. Међутим, како то често бива, није ко-

СВЕТ У БРОЈКАМА

У СЛАВУ ФИЛМА

44 милиона

долара коштало је снимање играног филма „Клеопатра“ 1963. године. Била је то готово незамислива свота новца која је ово дело сврстала међу најскупља остварења у историји филма ■

1316 биоскопа

у САД почело је 1980. године истовремено да приказује филм „Бронко Били“ Клинта Иствуда што је био незапамћен рекорд. Данас се тога филма мало ко сећа ■

18 сала

једног „синеплекс“ биоскопа у Канади стоји на располагању поклоницима филма још од 1979. године. Сви филмови се приказују истовремено ■

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
14.12.2001.

НЕГО РЕГАН

Кадар из филма „Казабланка“ са фотомонтажом: после Богартове савршене интерпретације лика заљубљеног Рика, тешко је замислити првобитно планираног Роналда Регана у истој улози

ме је речено него коме је суђено. Редитељ Стивен Спилберг и продуцент Џорџ Лукас намеравали су да улогу Индијане Џонса повере тада изузетно популарном глумцу (југословенског порекла) Тому Селеку. Он је тада био на врхунцу славе тумачећи детектива Магнума у истоименој телевизијској серији. Дозволу од телевизијске мреже за коју га је везивао уговор овај глумац није успео да добије, па је тако Харисон Форд кренуо у потрагу за изгубљеним ковчегом, а Том Селек да пада у заборав...

Историја филма бележи велики број оваквих обрта: каријера одређеног глумца, па самим тим и судбина филма, биле су одређене том једном одлуком – ко ће тумачити главну улогу.

Сада изгледа сасвим смешно да је Роналд Реган, некадашњи председник САД, а током четрдесетих година 20. века врло популаран глумац, требало да одигра улогу Рика у можда најчувенијој мелодрами свих времена, филму „Казабланка“ Мајкла Кертиза. Реган и Ингрид Бергман као страсни љубавници? Незамисливо! Продуценти „Казабланке“ ипак су се одлучили за Хемфрија Богарта.

Можда је још смешнија и невероватнија помисао како је улогу Прљавог Харија у криминалистичким филмовима Дона Зигела уместо Клинта Иствуда требало да тумачи нико други до Френк Синатра! Или, пак, да је Рамбо требало да буде тадашњи лепотан диско-подијума Џон Траволта...

Какав би Џон Траволта, некадашњи краљ диско-подијума, био у улози Рамба?

1 милион

долара стајало је снимање само једне једине, али чувене сцене трке двоколица у филму „Бен Хур“ 1959. године ■

10 долара

наплаћивала је сваку чинију јела бакица Катарина Скорсезе која је код куће сама спремала храну за свога сина Мартина и читаву екипу филма „Казино“ ■

7 милиона

долара, мимо предвиђених трошкова, било је потребно да намири све каприце редитељке и глумице Барбре Стрејсенд током снимања филмске драме „Огледало има два лица“ ■

26.000

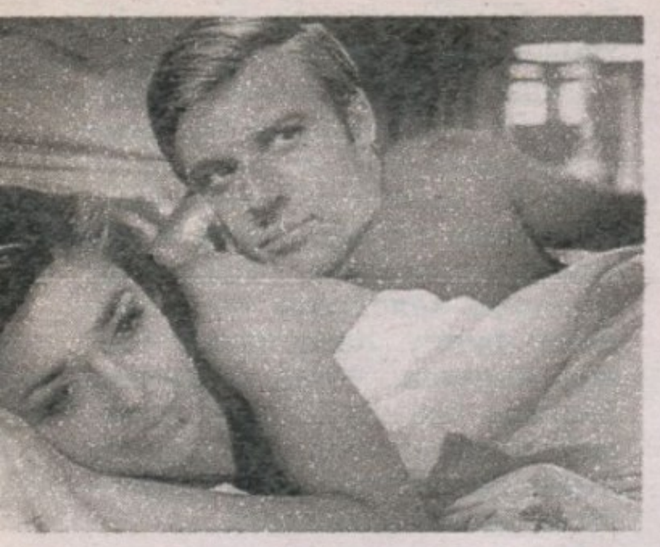
марака платио је колекционар за костим – војну униформу – коју је његов филмски идол Том Хенкс носио у филму „Форест Гамп“ Роберта Земекиса ■

5000

долара плаћен је пас Тото, један од јунака филма „Чаробњак из Оза“ из далеке 1939. године. Шта је после било са псићем? Балсамован је ■

750.000

марака био је хонорар девојчице Румер Мур за епизоду у филму „Стриптиз“ у ком је главну улогу тумачила њена мајка Деми Мур ■

Ен Бенкрофт као госпођа Робинсон и накнадно монтирани Роберт Редфорд коме је заправо улога у филму „Дипломац“ првобитно била намењена. Па, ипак, Дастину Хофману је донела светску славу

Улога која је прославила америчког глумца Дастина Хофмана јесте она коју је остварио у једном од кључних филмова шездесетих година, у „Дипломцу“ Мајка Николса. А шта би се десило да Роберт Редфорд, коме је улога првобитно била намењена, није одбио да игра у „Дипломцу“? Јер, поклоници филма волели су лепотана Редфорда...

Кери Грант или Шон Конери

Без обзира на то који се глумац појавио у улози тајног агента 007, Шкотланђанин Шон Конери остаће синоним за Џејмса Бонда. А да ли би тако било да је, такође неодољиви, Кери Грант у време када је шездесетих година Теренс Јанг први пут режирао филм из ове серије био нешто млађи и прихватио улогу која му је била намењена?

Мишел Фајфер одбила је улогу у филму „Ниске страсти“ Пола Ферхуфена сматрајући да су за њу поједине сцене сувише смеле. И тако је засијала звезда нове холивудске лепотице Шерон Стоун која је, управо због смелих сцена, преко ноћи постала секс симбол Холивуда. Чини се да Мишел Фајфер није само тада донела погрешну одлуку: она је одлучно одбила понуду редитеља Џонатана Демија јер јој је улога агента Кларенс Стерлинг у филму „Кад јагањци утихну“ била превише „мрачна“. И... тако је Џоди Фостер добила прилику и освојила свог другог Оскара за најбољу женску улогу.

Мерил Стрип и Голди Хон требало је да буду Телма и Луиз у истоименом филму Ридлија Скота, а не Сузан Сарандон и Џина Дејвис. Џулија Робертс одбила је да наступи уз Тома Хенкса у успешној мелодрами „Бесани у Сијетлу“, а сер Ентони Хопкинс није могао да прихвати главну улогу у филмској причи о Махатми Гандију јер не би издржао снимање будући да га боле ноге... Џефу Бриџису а не Роберту де Ниру била је намењена улога у филму „Таксиста“ Мартина Скорсезеа, али продуценти нису успели да постигну договор... Сличних примера има безброј. Историја филма као и живот сам изгледали би сасвим другачије да се све одиграло баш онако како је намеравано ■ *М. О.*

ЕРИК САТИ: за кафанским клавиром променио уметност

ГЕНИЈЕ ЈЕДНО

Многи су мислили да је репетитивна музика настала шездесетих година 20. века у САД заборављајући на „проповедника једноставности“ Ерика Сатија (1866 – 1925) који је још крајем 19. века компоновао „вишечасовну“ композицију за клавир – једну једину фразу која се понавља 840 пута!

Када су јула 1925. године, непосредно после смрти композитора Ерика Сатија, његови пријатељи први пут крочили у собу у којој је живео у Аркеју, поред Париза, били су помало изненађени. Место је личило на огромну паукову мрежу. Али, не само због прашине и паучине. У њој су били „уплетени“ углавном веома стари и необични предмети у чију употребну вредност и сврху – чак и у животу несумњивог чудака Ерика Сатија - није било лако проникнути. Између осталог, у бројним кутијама од цигара налазило се чак четири хиљаде брижљиво сложених, али претходно калиграфским рукописом исписаних различитих цедуљица чији је аутор био сам Ерик Сати. Поред тога, истицао се исто тако веома упечатљив број кишобрана.

Какав су значај имали ови предмети у животу човека кога су, поред Марсела Дишана, сматрали „свецем заштитником“ и „неискваренim гуруом“ уметничке модерне? Одговор се вероватно крио у дубоком и искреном особењаштву уметника, различитом од оног театралног и вештачког које је тада, као уосталом и увек, красило европску уметничку авангарду. Макс Жакоб је том приликом написао:

„Стављао би руку на уста и кришом се кикотао; ретко када је јео и враћао се увек пешице, ноћу, својој кући у Аркеју. Као и сви генији, био је разуман, бистре памети, хладне крви и увек је имао спреман одговор.“

„Осиромашење“ музике

Током скромног живота кафанског музичара Ерика Сатија све је, међутим, указивало да ће његово дело и у будућности бити посвећено само малом броју осетљивих слушалаца. Јер, Ерик Сати био је доследан у одбојном и подругљивом

ПИСМА САМОМЕ СЕБИ

● *Човек је створен да сања као што сам ја створен да имам дрвену ногу.*

● *Зашто је човек леп? Зато што је једини међу животињама који то стално тврди.*

● *Шта је Човек? То је оно јадно створење које је послато на ову земљу да нервира остале људе.*

● *Зло може доћи одозго, као и одоздо.*

● *Ево анархистичке логике: свако према својим могућностима, свакоме према његовим потребама.*

● *Пауци воле музику као већина наших композитора.*

● *Поједини млади више су него стари за своје године.*

● *Дивна је младост када није стара.*

● *Имајте на уму да су деца млађа од многих стараца.*

● *Не разумем како то паре немају мириса кад се с парама може имати све*

Ерик Сати (1920)

ставу према свим институцијама културе, као и институцијама уопште. Без обзира што су његови најближи пријатељи Кокто, Цара, Дебиси, Равел, Дишан, Брак, Магрит, Мен Реј, Дјагиљев, Макс Жакоб, Пикасо, Стравински, Бранкузи, односно најславнији уметници тога времена – Ерик Сати није сасвим припадао њиховом кругу. Био је ипак другачији од свих. Тачније речено – детињаст. Општио је са својим следбеницима крајње неуобичајеним путевима.

Тако је, уз све сјајнију музичку каријеру Клода Дебисија, скромно и чедно текла животна и музичка прича Ерика Сатија, сиромашног кафанског свирача и филозофа уметности. Називали су га „музичким Сократом". Вредност његовог дела можда је испод огромног утицаја који је извршио на потоње музичке ствараоце. У Сатијево време није

Ерик Сати:
1866 – 1925.

композитор Џон Кеџ. Од 18 часова после подне 9. септембра 1963. године до поднева следећег дана Џон Кеџ је са групом истакнутих пијаниста и композитора у дворани славног „Џепног позоришта" на Менхетну у Њујорку извео „Vexations", Сатијево дело за соло клавир, настало између 1893. и 1895. године. Композиција се састоји из једног јединог мотива који извођач свира чак 840 пута! А многи су били убеђени да је репетитивна музика, названа још и „музиком транса", створена тек тих шездесетих.

Уосталом, Алфред Корто, један од најславнијих француских пијаниста, тридесетих година 20. века написао је о Сатијевом клавирском опусу: „Задовољство које осећам слушајући ову хипнотичку музику није могуће избећи. Музичар понавља себи, без предаха и умора, исту фразу која као да милује његово ухо, као неки источњак који удише, трен за треном, ружу што се расцветава..."

Неуспешни студент

Ерик Сати рођен је као Ерик Алфред Лесли Сати у месташцу Онфлер у Нормандији 17. маја 1866. године и одмах крштен у протестантској цркви. Имао је само шест година када му је умрла мајка, иначе Шкотланђанка. Одмах је покрштен у католичку веру. Можда ће и ова чињеница допринети да цркву више никада не схвати озбиљно. Било му је осам година када је постао ученик оргуљаш у цркви Светог Леонарда у свом родном месту.

Као дванаестогодишњак уписује Национални конзерваторијум у Паризу који ће безуспешно похађати следећих осам година и напослетку се исписати не успевши да добије диплому. Почиње да живи кафанским животом: најчешће похађа чувени кафе „Црна мачка", стециште уметника тога доба. Свира сопствене композиције представљајући се као „гимнопедиста". У то време, тачније 1888. године, компонује своја чувена клавирска дела под називом „Гимнопедије", а сарађује и са часописом „Јапанска лантерна", гласилом кабареа „Јапански диван".

Година 1891. била је значајна у животу Ерика Сатија будући да тада упознаје композитора Клода Дебисија који ће остати један од његових најближих пријатеља. Компонује први балет, сасвим необичног назива: „Uspud-ballet mystique michretien", и оснива Метрополитенску цркву уметности Исуса предводника за коју компонује Мису сиромашних, затим прати популарног шансоњера Винсента Хиспа на његовој „турнеји" по кабареима Монмартра...

Две године после очеве смрти, 1905. године, уписује се у угледну Сколу канторум где ће дипломирати на одсеку за контрапункт и оркестрацију у 42. години! Активан је у Аркеју, индусвима било јасно да ли су његове композиције необичних наслова озбиљне или су нека врста шале, подругљиве песмице, бурлеске или сложена дела... Проповедајући музичку једноставност, „сиромаштво" музике, враћање њеним основним елементима (мелодија, ритам), Ерик Сати противио се свакој сложености која је, по његовом мишљењу, непотребно оптерећивала не само музику, већ и читаву уметност.

„Сати нам је неопходан", вапио је шездесетих година 20. века чувени амерички

Пабло Пикасо: Портрет Ерика Сатија

СТАВНОСТИ

„На свет сам дошао врло млад у време које је било врло старо“, аутограф Ерика Сатија испод фотографије дечака Ерика обученог као девојчица у Брајтону, 1867. године

СЕЋАЊА ЗАБОРАВНОГ ЧОВЕКА

Често оплакујем дан када сам лично морао да дођем овде доле на свет. Није баш да мрзим свет. Не... ја га волим. Лепи свет, такође и полусвет, будући да сам и ја нека врста полусвета. Али, ког ђавола сам дошао на ову земљу, тако приземну и тако земљану? Нисам ли имао нека посебна задужења? Да ли сам дошао са одређеном мисијом, да нешто можда купим? Да л' су ме послали да се забавим, мало се орасположим? Да не мислим на онај јад с оне стране ког се више и не сећам? Да нисам можда наметљив?

Какав одговор дати на сва ова питања?

Верујући да чиним добро, убрзо пошто сам стигао овде, почео сам да свирам неке музичке мотиве које сам сам измислио...

И одатле потекоше све моје невоље...■

Ерик Сати (1925)

Сатијевим најзначајнијим делом сматра се симфонијска драма „Сократ“ из 1918. године, дело неприкосновене једноставности које је управо због те своје особине утицало на многе будуће композиторе.

Умро је 1925. године у Паризу од цирозе јетре.

Сати је стално истицао како је његова једина брига да не изгуби везу са самим собом: он је композитор без прошлости, његово памћење је исто као у човека који пати од амнезије, говорио је. Сваки његов корак почиње, дакле, од нуле. Али, није био равнодушан само према прошлости, већ и према будућности. Идеја напретка била му је такође страна. Уколико је неко помислио да је Ерик Сати био истинска личност авангарде – и ту се преварио. Презирао је авангарду и снобовски штимунг који је са собом носила. Био је само свој, јединствен. Ишао је сам и, као Зенонова корњача, стигао брже и даље, много даље од свих загледаних у будућност ■

Мирјана Огњановић

Колаж Константина Бранкузија сачињен од цедуљица које је исписивао калиграф Ерик Сати

НАПЕВИ КОЈИ ТЕРАЈУ У БЕГ

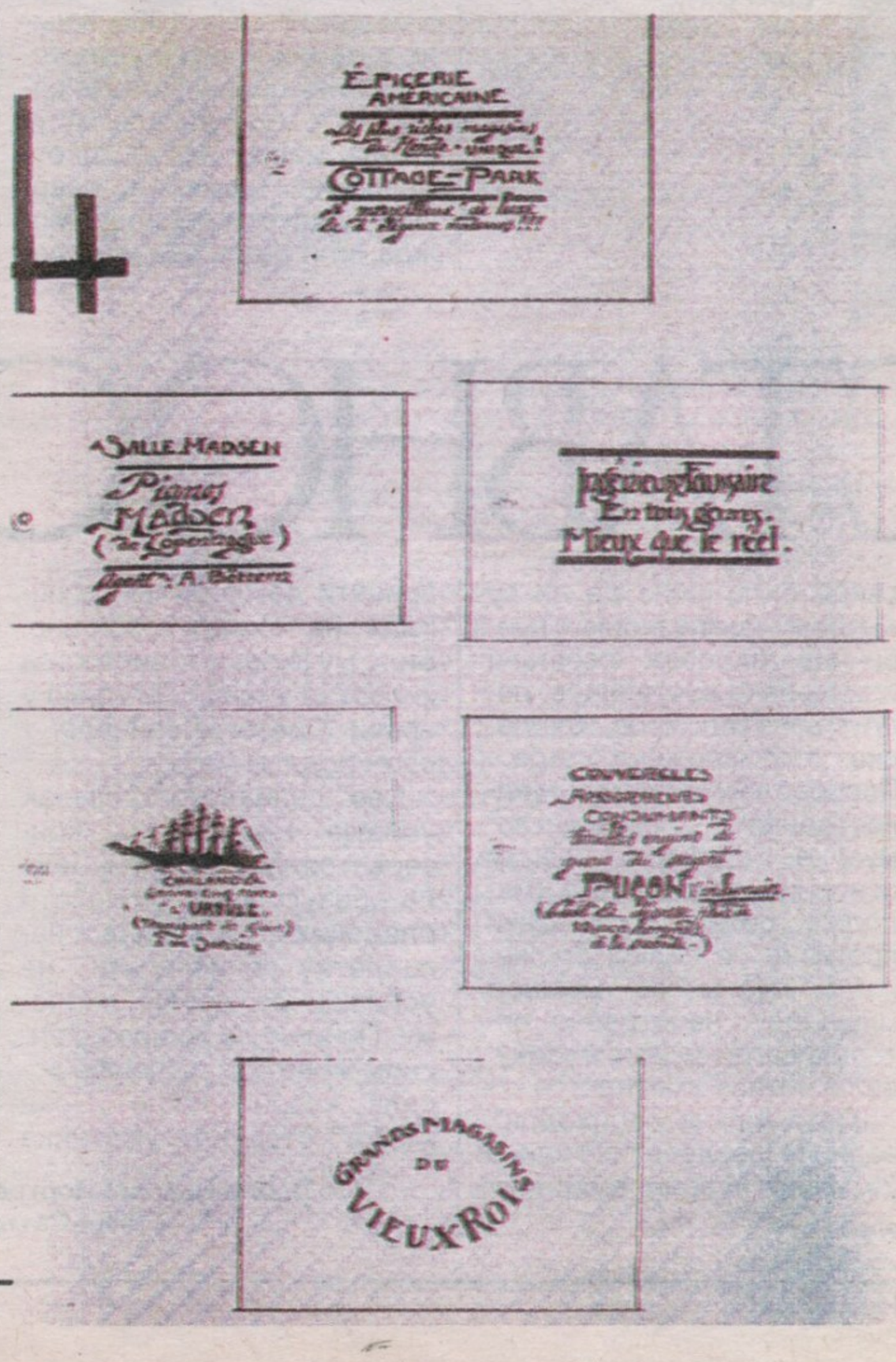
Велика уметничка смелост Ерика Сатија била је на известан начин маскирана и под велом малих, наизглед неамбициозних комада (без ознаке тоналитета и црта између тактова) с подсмешљивим насловима („Комади у облику крушке“, „Осуђени ембриони“, „Напеви који терају у бег“, „Бирократска сонатина“...), смишљеним за исмевање тадашњих уметничких салона. Многи чувени пијанисти некада су, као и данас, свирали и свирају композиције Ерика Сатија. На нашим просторима најпознатије су две даме, Новосађанка Бранка Парлић и Београђанка Нада Колунција. Нови компакт диск Наде Колунције која музику Сатија свира с дубоким разумевањем и значајним смислом за хумор, препоручујемо свима онима који музици приступају с наклоношћу и без предрасуда ■

Дјагиљева изводи Сатијеву „Параду“. Извесни музички критичар подноси тужбу суду због клевете коју му је упутио Ерик Сати. У једном од својих бројних подсмешљивих текстова које је упутио музичким критичарима (у сврху њиховог заната дубоко је сумњао), композитор је написао: „Господине, Ви сте обична задњица. И то задњица без музике!“

тељство са Коктоом, прилази надреалистима.

Тешко је саставити животну слагалицу Ерика Сатија који дотиче све уметничке правце свога времена, а ипак остаје различит од свих.

Последњих година живота компонује балет „Mercure poses plastiques“ према сликама Пикаса и Матиса, као и „Relache, ballet instantaneiste“, надреалистички балет на једну једину тему и „Cinema“ за „Entr'acte“, филм Ренеа Клера.

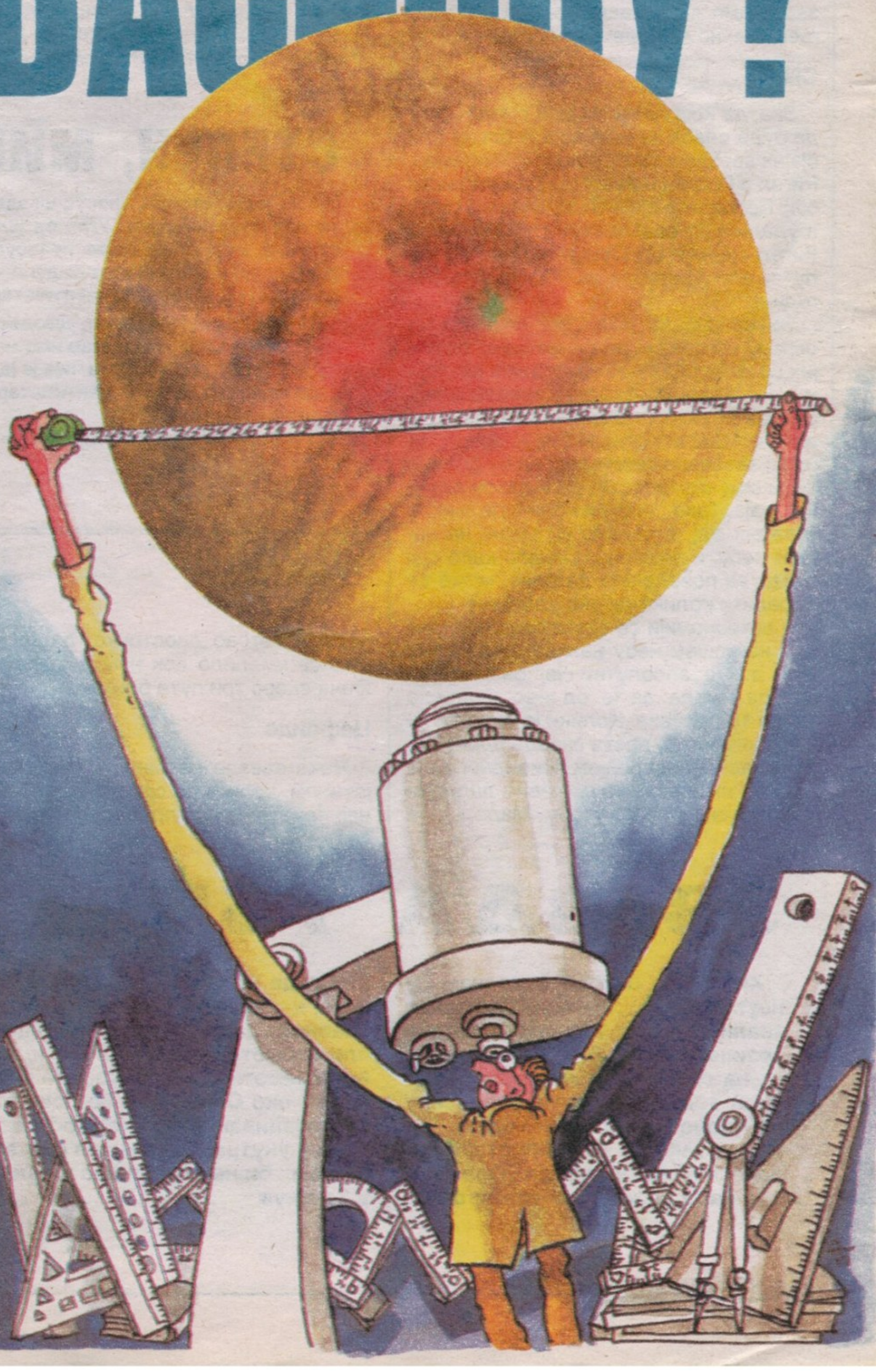
стријском предграђу Париза где велику пажњу посвећује разоноди деце. Ерик Сати је био позната „фигура“ париског уметничког света, између осталог чувен и по томе што је двадесет година носио исто одело верујући како је скромност најуочљивији облик мудрости.

Компонује без предаха: „Sports et Divertissements“, „Cinq Grimaces“... Сатијева музика једина је прикладна да испрати прво представљање црначке уметности у Паризу. Чувена трупа Руског балета под вођством

Суд доноси пресуду у корист критичара, али Сати се не предаје и сазива ироничну конференцију под називом „Похвала критичарима“. Уписује се у социјалистичку, а потом у комунистичку партију. Почиње да пише сталну рубрику под називом „Свеске једног сисара“. Хумор и ирониј њени су заштитни знаци. Пише летке са различитим порукама и дели их по улицама будући да презире новине. Његови текстови и композиције редовно прате састанке дадаиста. Прекинувши дугогодишње прија-

КАКО ИЗМЕРИТИ ВАСИОНУ?

Од тренутка када је човек први пут подигао поглед према звездама, желео је да сазна шта су оне у ствари. Данас знамо то и још много о њима, а свакако нас занима и њихова удаљеност. Њу не можемо да измеримо тако лако као земаљске даљине

Паралакса

Испружите руку и подигните прст увис. Ако гледате у прст једним оком, па другим, изгледаће вам да се прст померио наспрам позадине. Та појава назива се паралакса, а настаје због тога што очи гледају прст са различитих страна и виде различите делове позадине. Ако покушате да ово изведете са неким удаљенијим предметом, видећете да се он помера мање него прст, док се врло далеки предмети уопште не померају. Значи: измеривши за колико се предмет померио (и знајући размак између очију), може се израчунати његова даљина (и обрнуто). Што је размак између очију већи, мерење је тачније, што се може видети на војним артиљеријским дурбинима који у распону имају и више од једног метра.

У астрономији као „очи“ користимо телескопе, а размак између њих је пречник Земљине орбите, највише што можемо да достигнемо а да не идемо у васиону. Звезда чија даљина треба да се измери фотографише се, па се после шест месеци то поново учини. Измери се колико се померила на две фотографије у односу на далеке позадинске звезде и на основу тога израчуна се колико је далеко. Ово је најтачнији начин за одређивање даљина звезда. Користи се и за одређивање даљина планета, али тада се планете снимају у истом тренутку са две стране Земље.

Даљине звезде овако одређене често се изражавају у

Илустровао Растко Ћирић

парсецима. Један парсек је она даљина на којој би звезда која се на њој налази имала паралаксу од једне лучне секунде када се фотографише са две супротне стране Земљине орбите и износи око 3.3 светлосне године или око 31.000 милијарди километара. Пречник Земљине орбите данас се врло тачно мери радаром.

Ипак, и нашим најмоћнијим телескопима даљине звезда које су се могле одредити паралаксом биле су ограничене на свега 163 светлосне године због сметњи које изазива Земљина атмосфера. Све донедавно када је ECA (Европска свемирска агенција) лансирала сателит Хипарх који је прављен посебно за ову намену и може да мери паралаксу са тачношћу од 0.001" тако да се могу израчунати даљине звезда до 3260 светлосних година, што је више него дебљина нашег галактичког диска на месту где се налазимо. Најзад знамо да је наша Северњача удаљена тачно 431 светлосну годину.

Сјај

Звезда која нам изгледа сјајно може да буде слаба звезда која је близу или сјајна звезда која је далеко. На пример, Ригел и Процион имају приближно исти сјај: Процион је сјајнији од Сунца 6 пута, а удаљен 11 светлосних година док је Ригел сјајнији од Сунца готово 45.000 пута, али удаљен чак 773 светлосне године.

Свака звезда има свој спектар на основу кога може да се закључи од којих се хемијских елемената она састоји и које сагорева. Ако две звезде имају сличан спектар, то значи да су састављене од истих елемената и, према теорији звездане еволуције, да су сличне величине и старости, па и да су сличног сјаја. Тако, знајући колики је њихов стварни сјај, а колико су сјајне на нашем небу, и пошто је познато како сјај опада са повећањем даљине, може се одредити колико су оне удаљене.

У астрономији се сјај звезде који она има на нашем небу назива „релативни сјај", док је „апсолутни сјај" онај који би звезда имала да је од нас удаљена тачно 10 парсека. Колики је апсолутни сјај различитих врста звезда одређено је, наравно, поређењем привидног сјаја најближих звезда са њиховим даљинама добијеним паралаксом. Мада је ова метода мање тачна, даљина на којој се може користити практично је неограничена: докле год се могу видети појединачне звезде.

Понека звезда има необичан спектар, па није могуће утврдити колики је њен апсолутни сјај. У том случају понекад је ипак могуће одредити њену даљину одређивањем даљине звезде која кружи око ње ако њен спектар није необичан (и ако таква постоји). Такође, овом методом могуће је тачније измерити даљину звезданих јата у којима су све звезде на приближно истој даљини пошто се, када се одређује апсолутни сјај више звезда, одступања у спектру појединачних звезда потиру.

Када је Хипарх лансиран, појавила се прилика да се паралаксом, као најтачнијом методом, провере даљине великог броја звезда које су претходно биле измерене помоћу њиховог сјаја. Потврђено је да је метода добра и да је већина даљина била тачна, уз неколико изненађења. За моћни Денеб утврђено је да је 1500 светлосних година, или готово двоструко, даље него што се мислило док нам је звезда 53 Овна скоро три пута ближа...

Цефеиде

Неке звезде не светле увек истом јачином, већ им се сјај мења. Један од најупечатљивијих примера је Мира Кита која у раздобљу од 11 месеци мења сјај толико да од једне од најсјајнијих звезда на небу постаје невидљива голим оком и, чак, мањим дурбином. За једну врсту променљивих звезда које се зову цефеиде (по Делти Цефеја, првој откривеној), а у које спада и, рецимо, Северњача, важи чврсто правило да су промене у њиховом сјају то брже што су оне веће. Колики је тачно однос између сјаја и брзине пулсирања за најближе цефеиде одређено је, наравно, поређењем њихових брзина пулсирања са њиховим даљинама добијеним помоћу паралаксе и упоређивањем сјаја. Једном када га знамо, помоћу брзине пулсирања можемо одредити апсолутни сјај, а упоређивањем њега и релативног сјаја можемо одредити даљину.

Ништа посебно, могло би се рећи, да није једне ситнице: цефеиде су веома сјајне звезде, па се могу снимити и у другим галаксијама. Тако на врло једноставан начин можемо одредити даљине до галаксија, а самим тим и њихову величину, што је веома важно за космологију.

ХИПАРХ

Сателит Хипарх назван је по грчком астроному Хипарху (рођен 190. пре н. е. у Никеји, умро 120. пре н. е. вероватно на Родосу). Он је направио прве тригонометријске таблице, измерио дужину године са тачношћу од 6.5 минута, веома тачно измерио даљину Месеца и открио прецесију (окретање осе Земљиног обртања са периодом од 26.000 година). Међутим, сателит ECA добио је име по њему зато што је он сачинио први звездани каталог у коме је побројао око 850 звезда са тачношћу од 1°. Од тада смо мало напредовали...■

СТЕПЕН, МИНУТ, СЕКУНДА...

1° – један степен, триста шездесети део кружног лука. Угао од једног степена има мање теме правоуглог троугла чија је једна катета дугачка 1 центиметар, а друга 57 центиметара.

1' – један лучни минут, шездесети део степена. Оволики угао има мање теме правоуглог троугла чија је једна страница дугачка 1 центиметар, а друга 34 метра.

1" – једна лучна секунда, шездесети део лучног минута. Овај угао има мање теме правоуглог троугла чија је једна катета дугачка 1 центиметар а друга два километра.

0.001" – хиљадити део лучне секунде. Оволишни угао је у мањем темену правоуглог троугла чија је једна катета дугачка 1 центиметар а друга 2063 километра. Хипарх би могао да чита „Забавник" на даљини од преко сто километара!■

Угао од 1°

ЗВЕЗДА УБИЦА

Хипарх је открио и да нам се неупадљиви црвени патуљак звани „Глиесе 710" приближава брзином од око 67.000 километара на сат што ће га за свега милион година довести у близину од једне светлосне године од Сунца тако да ће му постати далеко најближа звезда. Ова звезда сада се не види голим оком, али тада ће бити једна од најсјајнијих на небу. Не постоји никаква опасност да се сударе са Сунцем или планетама, али могуће је да ће пореметити облак комета који кружи око Сунца што ће довести до избацивања великог броја комета у унутрашњи Сунчев систем од којих би неке могле да ударе и у Земљу■

ноставан начин можемо сазнати колико су оне удаљене. Осим цефеида, за мерење даљина других галаксија користе се и једноставно њихове најсјајније звезде.

Црвени помак

Све до двадесетих година прошлог века мислило се да су друге галаксије само маглине у нашој галаксији. Када је једном утврђено колико су оне стварно далеко, установљено је да су изван ње, чиме је наша васиона „порасла“ сто хиљада пута. Но, установљено је још нешто: спектар галаксија то више се помера ка црвеном што су оне даље. Дакле, што су галаксије даље од нас, то се брже удаљавају од нас. Промена спектра у зависности од брзине назива се Доплеров ефект и може се посматрати и на сирени кола која има виши тон кад нам се кола приближавају, а дубљи када се удаљавају (наравно, у случају сирене мења се спектар звучних таласа, а у случају галаксија светлосних, али принцип је исти). Тако је постало могуће да се, измеривши црвени помак спектра, израчуна удаљеност других галаксија. Колики је тачно однос између даљине и црвеног помака за најближе галаксије одређено је, наравно, поређењем њихових црвених помака са њиховим даљинама добијеним помоћу цефеида и других метода.

То што се све галаксије удаљавају од наше не значи да смо ми у средишту васионе. Свемир се може упоредити са туфнастим балоном који се надувава: свака туфна удаљава се од сваке друге, а ипак ниједна није у центру балона.

И тако је измерена и највећа дужина која се може измерити: пречник целог видљивог свемира који је око 30 милијарди светлосних година или 284 хиљаде милијарди милијарди километара ■

Никола Смоленски

ПЕВАЈ КАД ХОЋЕШ ДА КАЖЕШ!

РАСПЕВАНА ПОСЛУГА ЛОРДА ХАРВЕЈА

Кажу да је грофа од Бристола пуних шест месеци у Напуљу послуживало неколико Наполитанаца вичних послу, али и песми

Лорд Харвеј, гроф од Бристола, бискуп деријски, носио је бели шешир и шарену одећу и ни по чему није личио на човека из црквених кругова. Волео је скандалозне анегдоте, није признавао ни најслободније црквене догме, а у сваком месту у које би дошао изнајмио би за себе позоришну ложу.

Када је у Напуљу чуо комичну оперу Доменика Чимарозе „Il matrimonio segreto“, лорд Харвеј се толико одушевио да је сутрадан послао својих шест слугу у позориште и препоручио им да с највећом пажњом слушају Чимарозину музику. Чим су се слуге вратиле из позоришта, позвао их је у своју собу и питао јесу ли тачно извршили његов налог. Слуге су одговориле потврдно, а онда им је рекао да убудуће на његове наредбе одговарају само рецитативима из опере. Кад, на пример, буду желели да кажу да је јело на столу или да најаве неку посету, мораће то да ураде подражавајући мелодију из те опере.

Слуге су се изненађено погледале помисливши да им је господар полудео. Али, кад је лорд Харвеј поновио своју жељу, замолили су га да им дозволи да се међу собом мало посаветују. Наредног дана слуге су му послале своје представнике који су саопштили господину грофу да они сматрају недостојним части енглеске послуге да говоре певајући попут глумаца.

Лорд Харвеј, гроф од Бристола, није одустајао. Одговорио им је да ће им, уколико удовоље његовој жељи, удвостручити плату и дао им двадесет четири сата да још једном размисле.

Након двадесет и четири сата вратила се иста делегација и изјавила да, и поред свих повластица које им милостиви господин нуди, морају, нажалост, да га одбију. Лорд им је на то дао плату за пола године унапред и сву непослушну послугу послао назад у Енглеску.

Лорд Харвеј ускоро је позвао шесторицу Наполитанаца и изнео им свој предлог: да у разговору са милостивим господином треба да се служе искључиво мелодијом из опере „Il matrimonio segreto“, а речи морају да прилагођавају приликама. За ову нарочиту службу, излагао је гроф, која захтева нешто више памети и изврстан слух, они ће добијати четрдесет и пет дуката месечно, а то је значило четири пута више него што је добијала најбоље плаћена послуга у Напуљу.

Наполитанци, вични послу али и песми, прихватили су грофове услове, али су, за сваки случај – вероватно су мислили да је гроф потпуно померио памећу – позвали адвоката да састави и овери уговор.

Кажу да је лорда Харвеја, грофа од Бристола, бискупа деријског, свих шест месеци његовог боравка у Напуљу послуживала одлична музикална послуга ■

Љубиша Вићановић

Илустровао Добросав Боб Живковић

HIGHT SPEED ...
BRZINA

QUALITY
KVALITET

TASTE
UKUS

Pionir

SUBOTICA

Prodajna mesta:

Balkanska 3
Čumićevo sokače lok. 52
Bul. Kralja Aleksandra 214

BPM
WATCHES

Generalni zastupnik za Jugoslaviju
TEL. 62 32 55, 64 65 64

Kupac sata Harry Potter dobija besplatnu ulaznicu
za premijeru filma u Sava Centru 22. decembra

ЛАВИРИНТ

ПОВЕЖИТЕ ДВА БРОЈА!

Пођите од било ког броја и спојите га с једним од осталих бројева. Видећете да ли је лако или није■

ДОПУНЉАЛКА

КО(___)УН

Нађите реч од три слова која завршава прву, а почиње другу реч■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

●	1	2	3	4	5	6	7
1							
2							
3				■			
4					■		
5		■					
6	■					■	
7							■
8			■				
9				■			
10							
11							

ВОДОРАВНО: **1.** Оцена уметничког дела, **2.** Паметан, разборит, **3.** Мали речни чамац – Име певачице Фицџералд, **4.** Врста рибарске мреже – Река у Аустрији, **5.** Ознака за грам – Рубрика, стубац, простор између две усправне линије (грч.), **6.** Инсекти – Ознака за север, **7.** Радио-локатори, **8.** Иницијали глумице Гарднер – Ноћна птица грабљивица, **9.** Туристичко друштво Србије (скр.) – Краљ из Шекспирове трагедије, **10.** Мала карта, **11.** Оно што се одузме од нечега■

СЛОВО ПО СЛОВО

На слици је тврђава из европске државе која је независна од 1631. године. Њен назив састоји се од девет слова. Да бисте сазнали како се зове ова република, морате ићи слово по слово.

Прво слово може да се нађе у називима главних градова Грузије и Казахстана, али не и у називу главног града Узбекистана.

Друго и пето слово се јавља чак три пута у називу главног града једне евроазијске државе.

Треће и осмо слово је треће слово у називу највећег јапанског острва.

Четврто слово у називу загонетне државе последње је слово у називу града код кога се спајају Бели и Плави Нил.

Шесто слово је треће слово у називу највећег врха у нашој земљи.

Седмо слово два пута се јавља у називу острвске државе којој је Порт о Пренс главни град.

Последње слово у називу ове државе последње је слово у имену реке која тече кроз Фиренцу.

О којој је држави реч?■

решења на страни 49

УСПРАВНО: **1.** Врч, бокал – Мушко име, **2.** Фудбалер мадридског „Реала“ – **Град из стрипа са слике, 3. Стрип-јунак са слике** – Градић у Лици, **4.** На том месту – Град у Бачкој, река у Босни – Лична заменица, **5.** Назив – Врста камена метеорита, **6. Титула којој тежи јунак стрипа са слике** – Име голмана Краља, **7.** Тропско воће – Мера за папир■

РАДИО ПОЛИТИКА
105,2 и 91,5 MHz

БРОЈ 24 (8-12.12.2001.)
Субота, 16-18 h

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
(у сарадњи са Round Records-ом и IPS-ом)

1. (3) ↑ **NEW ORDER** - 60 Mls An Hour (4)
2. (1) ↓ **EELS** - Souljacker pt. 1 (5)
3. (7) ↑ **N. IMBRUGLIA** - That Day (4)
4. (5) ↑ **SMASH MOUTH** - Pacific Coast Party (4)
4. (12) ↑ **CREED** - My Sacrifice (2)
5. (15) ↑ **THE STROKES** - Last Night (2)
6. (10) ↑ **MICK JAGGER** - God Gave Me Everything (2)
7. (4) ↓ **ALIEN ANT FARM** - Smooth Criminal (5)
7. (2) ↓ **LENNY KRAVITZ** - Dig In (5)
8. (18) ↑ **A CAMP** - I Can Buy You (2)
9. (-) н **U2** - Walk On (1)
10. (6) ↓ **SUM 41** - In Too Deep (7)
10. (7) ↓ **JOHN MELLENCAMP** feat. **INDIE ARIE** - Peaceful World (4)
11. (8) ↓ **HIM** - In Joy And Sorrow (7)
12. (17) ↑ **GROOVE ARMADA** - My Friend (3)
13. (4) ↓ **GORILLAZ** - Rock The House (6)
13. (14) ↑ **TORI AMOS** - Strange Little Girls (3)
14. (-) н **CYPRESS HILL** - Trouble/Lowrider (1)
15. (10) ↓ **PJ HARVEY** - This Is Love (8)
16. (20) ↑ **CHER** - The Music´s No Good Without You (2)
17. (-) н **MACY GRAY** -Sexual Revolution (1)
18. (9) ↓ **BASEMENT JAXX** - Where´s Your Head At (5)
19. (14) ↓ **DEPECHE MODE** - Freelove (3)
20. (-) н **JAMIROQUAI** - You Give Me Something (1)

Испали:
MICHAEL JACKSON - Butterflies (2)
BLINK 182 - First Date (5)
GREEN DAY - Waiting (6)
OZZY OSBOURNE - Gets Me Through (5)

Листу уређује и води Ах-Неша

ЛИСТА СИНГЛОВА ДОМАЋИХ

1. (2) ↑ **NEGATIVE** - Крај (3)
2. (-) н **ЈАРБОЛИ** - Хајде, хајде (1)
3. (1) ↓ **ЂОРЂЕ ДАВИД & FUZZBOX** - Само свој (5)
4. (7) ↑ **КОЉА И СМАК БЕЛОГ ДУГМЕТА** - Ја глупан (1)
5. (-) н **МАРИЈА МИХАЈЛОВИЋ** -Самба (1)
6. (5) → **РИБЉА ЧОРБА** - Љубав више не станује овде (4)
7. (4) ↓ **A. K.** - You And Me (7)

Испали:
ATHEIST RAP - Лопови и жаце
БАЈАГА И ИНСТРУКТОРИ - Змај од Ноћаја

Листу уређују и воде:
Давид Вартабедијан и Зорица Бајић

Мини топ-листе
сваког дана од 18.30 до 19.00
(live, независна, рок, реп, алтерготик, reggae, club)

РАДИО ПОЛИТИКА

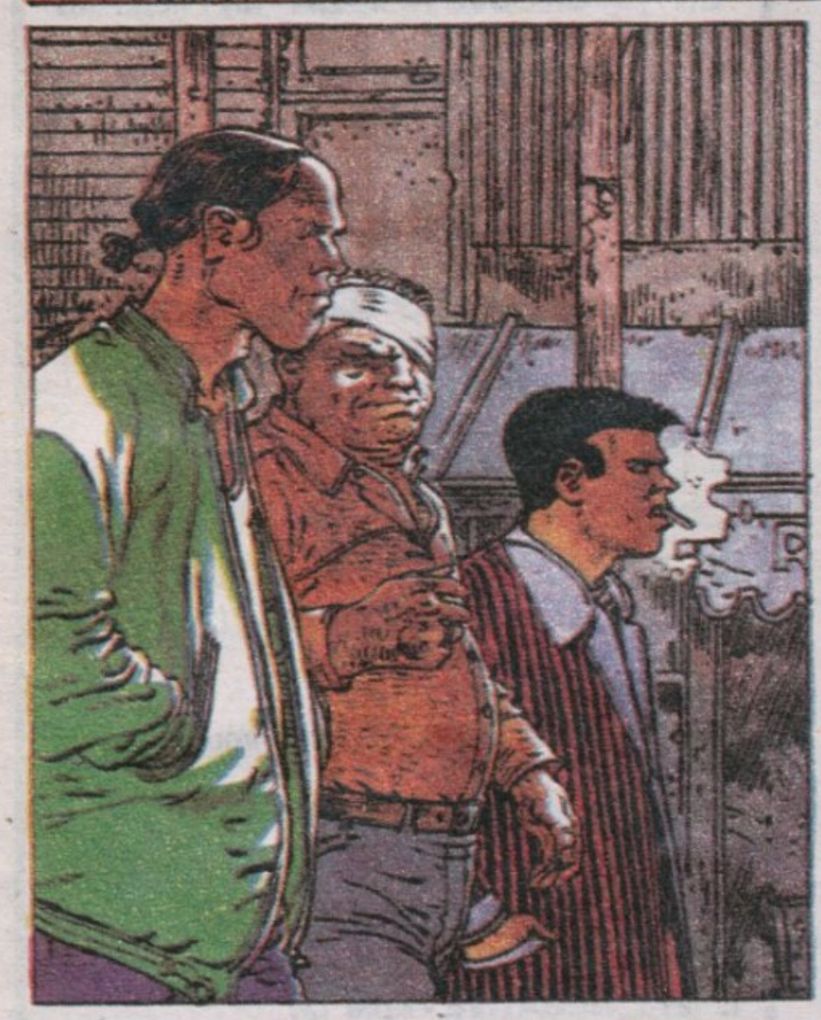
ЦЕРЕМАЈА

ТРИ МОЈРА... ИЛИ ЧЕТИРИ... III ДЕО

НАПИСАО И НАЦРТАО ХЕРМАН

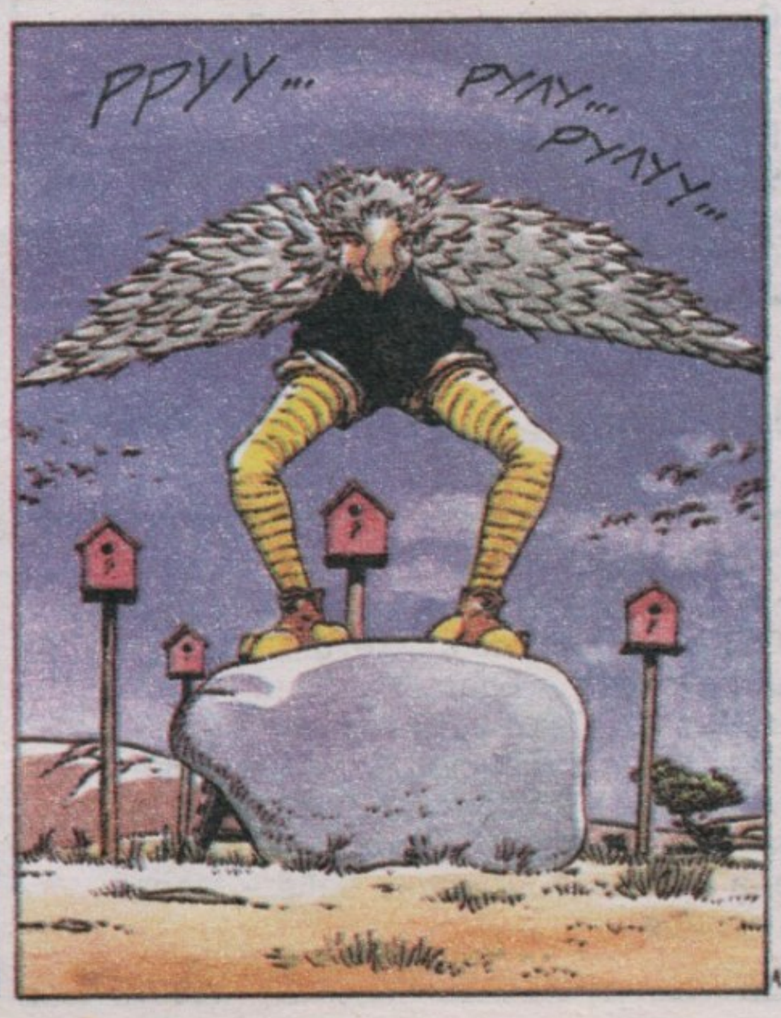

РУЛУ... АУЧ!

...?...

КО СТЕ ВИ? И ШТА ЖЕЛИТЕ?

ПОЗВАО НАС ЈЕ ВИНСТОН! ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА СТЕ ВИ ЊЕГОВ СТАРИ!

ВИНСТОН ПОЗВАО? И НИШТА МИ НИЈЕ РЕКАО! А ЗАТИМ, ГДЕ ТИ ЈЕ „НАС"?

ИМАШ ПРАВО, ТАТИЦЕ! ИСПРАВИЋУ ПРОПУСТ!

А ЕВО И ДРУГОГ...

НИЈЕ ЗА ГЛЕДАЊЕ, АЛИ ОБОЈКАВА ПТИЦЕ!

НИЈЕ ВАЉДА, СТОЈИШ?

ЕТО ТИ! КАО НЕКА БУДАЛА! УФ! МОЈА ЛЕЂА! ДОБАР ДАН, ГОСПОДИНЕ КРУЛУ... РУКУЛУ...

БАШ СИ ГАД!

АКО МИСЛИТЕ ДА ЋУ ДОЗВОЛИТИ ДА СЕ НЕКИ СТРАНЦИ ЗАВИТЛАВАЈУ СА МНОМ, ВИ СЕ...

ТАМО... ТАМО... ШТО ПРЕ! ЈА И МОЈЕ ЛОШЕ ПАМЋЕЊЕ!

БУМ! БУМ!

КУРДИ... НЕ ЗНАМ ШТА СЕ ТО ДОГАЂА СА МНОМ ЈЕР ОВО НИЈЕ ПРВИ ПУТ! ДОСТА МИ ЈЕ!

ТИ НИКАД НИСИ ЗАДОВОЉАН, СТОЈН-БИ! ЗАКОВЕТАШ И ЗА НАЈМАЊУ БУДАЛАШТИНУ!

А ШТА ЋЕМО САД?

ПИУУУ!

БУМ!

ПРВО ЋЕМО ДРЖАТИ САГНУТЕ ГЛАВЕ! А ЗАТИМ, НЕ РАЧУНАЈ ДА ЋУ ДА УКОКАМ НАШЕГ ГАЗДУ!

ХА! ХАХА! ВИШЕ СЕ НЕ ЗАВИТЛАВАТЕ, А?! МАНГУПАРИЈА!

TATAAA!

TATAA!

БУМ!

ШЕСТ ПУТА КРОЗ ЈУЖНИ ДЕО ГРАДА УКРСТИО САМ СЕ СА ИНДИЈАНКОМ... НИ ТРАГА... НА ИВИЦИ САМ ДА ОДУСТАНЕМ! ЦРКО САМ!

И МИ СМО, БУДИ СИГУРАН! МИСЛИШ ЛИ ДА ЈЕ ОВО ИКОМЕ ЗАБАВНО? АЛИ, НЕ СМЕМО ДА ГА ПУСТИМО! ЈАСНО?

СЕМ АКО ТИ НИЈЕ ПРОМАКАО ДОК СИ ТУРПИО НОКТЕ!

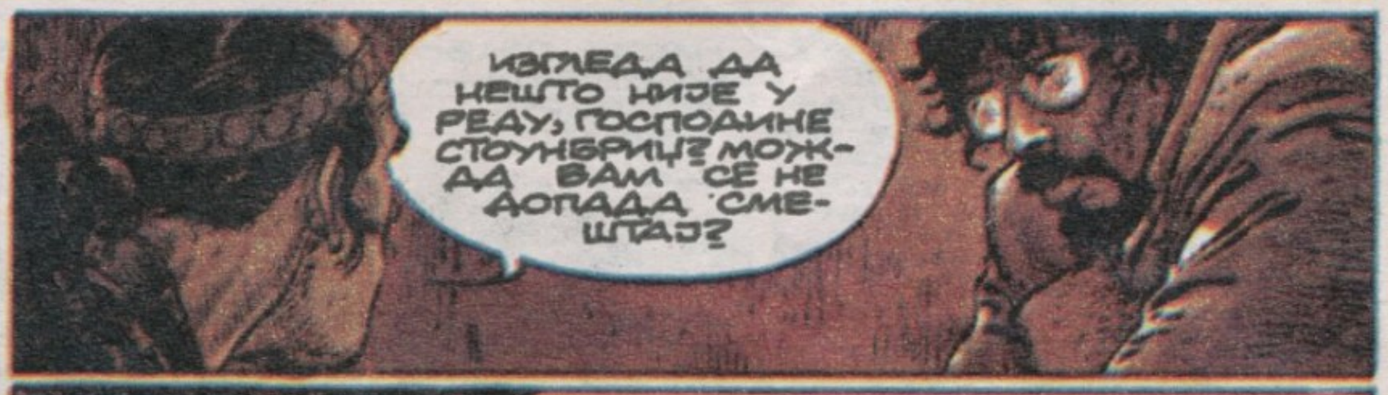
... ... МИСЛИМ ДА ТАКО ГОВОРИШ ЈЕР СИ ЈОШ УМОРНИЈИ ОД МЕНЕ...

ПРЕКИНИТЕ, МОМЦИ! ПРЕТЕРАЛИ СТЕ! ДА НАС СТОЈН-БИ ЧУЈЕ, ПУКАО БИ ОД СМЕХА! А ШТА БИ ТИ, ДЕНАИ? ЛОВУ ИЛИ ГОВНА?

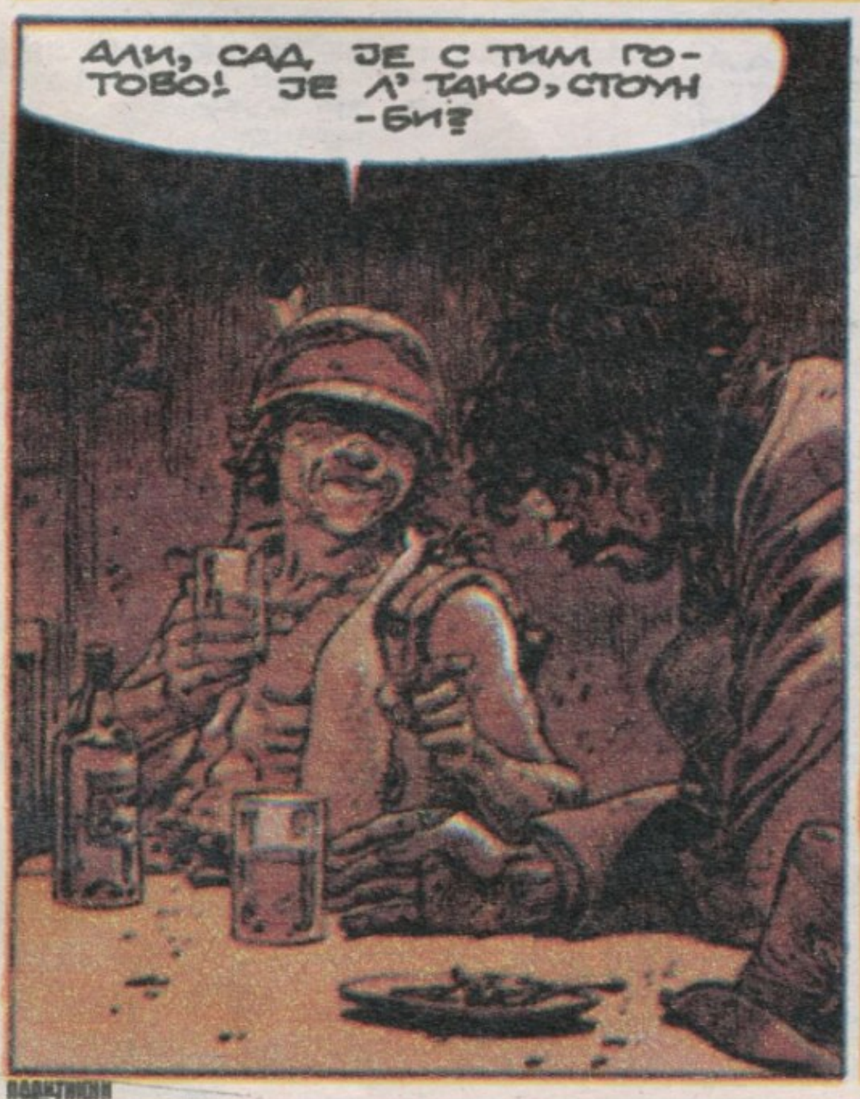

ОКЕЈ! БИЋЕ СВЕ У РЕДУ... ТАТА СЕ СМИРИО... АЛИ ТРЕБА БИТИ ЉУБАЗАН ПРЕМА ЊЕМУ! АКО ГА БУДЕТЕ ЗАДИРКИВАЛИ ШТО СПАВА С ПЕРЈЕМ, НАЉУТИЋЕ СЕ!
НЕ БРИНИ, ВИНСТОНЕ! ЈОШ ИМА ГОСПОДЕ КОЈА ЗНАЈУ РЕД!

ИЗГЛЕДА ДА НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ, ГОСПОДИНЕ СТОУНБРИЏ? МОЖДА ВАМ СЕ НЕ ДОПАДА СМЕШТАЈ?

НЕМА ОДГОВОРА, ВИНСТОНЕ! СТОУН-БИ ЈЕ, У СТВАРИ, РАЗОЧАРАН ЗБОГ ЈЕДНЕ НЕПРИЛИКЕ КАД НИЈЕ УСПЕО ДОВОЉНО ДА СТИСНЕ СВОЈЕ ГУЗОВЕ!

АЛИ, САД ЈЕ С ТИМ ГОТОВО! ЈЕ Л' ТАКО, СТОУН-БИ?

ПЉУС!

...

...КУРДИ МАЛОЈ? НЕ, НЕ ПОЗНАЈЕМ НИКОГА С ТИМ ИМЕНОМ... ЧАК САМ ПОМИСЛИО ДА МИ ПОМИЊЕТЕ МАРКУ НЕКИХ ЦИГАРЕТА...

?...

МАРКУ ЦИГАРЕТА, ЈЕ Л'? А АКО ПОСЛЕ ТОГА ПОМЕНЕМ ЊЕГОВОГ ОРТАКА ЧЕРЕМАЈУ, ТО БЕ ВИТИ НЕКИ КЕЧАП! ЈЕ Л'ТИ МИСЛИШ...

КЕЧАП? ЗА ТО НЕ...

...ДА САМ БУДАЛА? ИЗГЛЕДА ДА МИСЛИШ, А ТО МЕ ЧИНИ ЗЛИМ!

И ТО СЕ ПИДА!

ИМАШ ПРАВО НА УПОЗОРЕЊЕ! ГДРЧЕ УВЕТА! ЦАП!

У СТВАРИ, ИДИ ДО ЂАВОЛА! НЕ ЖЕЛИМ ВИШЕ ДА СЕ УВЕЂУЈЕМО, СТАРА ВРЕЋО! НАГЛАТИЋУ ТИ РАЧУН!

Н...НЕ! НЕ... А ЧЕРЕМ...

ЧЕРЕМАЈА... НОЖ! ХТЕО ЈЕ ДА ME... ДА ME...

ШТА? МРТАВ ЈЕ?

ЈЕДНО ЈЕ СИГУРНО, ВУДИ! ОВАЈ ВИШЕ НЕЋЕ УБИЈАТИ... МОРАМО ГА СКЛОНИТИ!

ЧЕРЕМАЈА! ПА ТО ЈЕ САДА ЛЕШ... НЕ СМЕ ОСТАТИ ОВДЕ! МОНТАНА ЋЕ САЗНАТИ... ШТА ЋЕШ ДА ПРЕДУЗМЕШ?

НИЈЕ ТРАЖИО МЕНЕ, ВЕЋ КУРДИЈА! ИДИ ПО ЛОПАТЕ – ПРЕОСТАО ЈЕ ДЕО ПОДА КОЈИ НИСМО БЕТОНИРАЛИ!

ШТА? ДА ГА САХРАНИШ... ОВДЕ?

ВИШЕ БИ ВОЛЕО ДА СИ ТО БИО ТИ?

...ОВА ПОСЕТА ПОКАЗУЈЕ ДА ОНИ ЈОШ НЕ ЗНАЈУ ГДЕ СЕ КУРДИ КРИЈЕ!

ВИНСТОН!

ВИНСТОН? ОТКУД ТИ ТО ЗНАШ?

ВИДЕО САМ ТЕ КАКО ПРИЧАШ С ЊИМ ИСПРЕД ЛЕГЕЗА! ХЕ! ХЕ!

МАНИ СЕ, ВИНСТОНЕ! ИМАМ ПРАВО ДА СЕ НЕ ОСЕЋАМ ДОВОЉНО ЗРЕЛОМ ЗА БРАК! А ЧИНИ МИ СЕ ДА ИСТО МИСЛИ И ТВОЈ ПРИЈАТЕЉ ЏЕРЕМАЈА!

СХВАТАМ ЈА ДОБРО ЗАШТО ОКЛЕВАШ! САМО ЗНАЈ СВАКО ИМА НОГЕ, АЛИ...

ОХ, ВИНСТОНЕ! ЗАБРАЊУЈЕМ ТИ! НИСАМ НИ ПОМИСЛИЛА НА ТАЈ ДЕТАЉ!

ПА ШТА ЈЕ ОНДА?

ПА, НА ПРИМЕР, НЕ ЖЕЛИМ ДА СВАКИ ДАН ВАДИМ ЈАЈА ИСПОД КОКОШИЈИХ ЗАДЊИЦА ДА БИ ИХ НОСИЛА У ГРАД НА ПИЈАЦУ!

АЛИ... ОДАКЛЕ ТИ ТО? ЈА... ЈА ИМАМ ДРУГАЧИЈЕ ПЛАНОВЕ! ЖЕЛЕО САМ ДА ТЕ ИЗНЕНАДИМ, АЛИ ТИ НЕШ МЕ НАТЕРАТИ ДА ТИ ИХ ОТКРИЈЕМ!

ЕВО... НАМЕРАВАО САМ ДА ОТВОРИМ РАДИОНИЦУ ЗА ИЗРАДУ ПРОТЕЗА! БИЛИ БИСМО ЈЕДИНИ! ГЕНИЈАЛНО, ЗАР НЕ?

ПРОТЕЗЕ?

АХА... РУКЕ ШАКЕ... НОГЕ...

И ТО МОЖЕ ДА СЕ ПРОМЕНИ...

УЗ МАЛО СРЕЋЕ!

САСВИМ СТЕ МЕ ДОБРО ЧУЛИ, ГОСПОДИНЕ МОНТАНА! ЈА ЗНАМ ГДЕ СЕ КРИЈЕ КУРДИ МАЛОЈ!

ОХ... А ГДЕ ТО?

ЏЕРЕМАЈА!!! РАДИОНИЦА ЗА ПРОТЕЗЕ? У СЕЛЕНАРИ КОЈА НЕМА НИ ТРИ ИНВАЛИДА!

ПА... ОВАЈ... ЗАШТО НЕ?

ПОЛАКО! ПРВО ЖЕЛИМ ДА МИ ОБЕЋАТЕ ДА ВИШЕ НЕЋЕТЕ СЛАТИ СВОЈЕ ЉУДЕ КОД МЕНЕ! МОЈ РОЂАК ЏЕРЕМАЈА ВАС СЕ НЕ ТИЧЕ! ЈЕ Л' ТО ЈАСНО?

ДРАГА ГОСПОЂО! РАДИ СЕ О ТОМЕ ДА ЈЕ ЈЕДАН ОД МОЈИХ ЉУДИ НЕСТАО УПРАВО ОДЛАЗЕЋИ КОД ВАС!

ОНДА?

ГОСПОДИНЕ МОНТАНА, ЖЕЛИМ ДА ПОДВУЧЕМ ДА ЈЕ ТАЈ МАЛОЈ НЕПОЖЕЉАН У МОЈОЈ КУЋИ... АЛИ ВИДЕЛА САМ ГА ДА СЕ МОТА ОКО ЊЕ У ВРЕМЕ ПОСЕТЕ ВАШЕГ ПРИЈАТЕЉА! НЕ МОГУ РЕЋИ ШТА СЕ ДОГОДИЛО МЕЂУ ЊИМА, НИТИ ЖЕЛИМ ДА ЗНАМ!

ДАЉЕ!

НИСТЕ МИ ДАЛИ СВОЈУ РЕЧ, ГОСПОДИНЕ МОНТАНА!

АЛИ, ИМАТЕ ЈЕ, ГОСПОЂО... ИМАТЕ!

ШТАВИШЕ, ОВО ЋЕ ОСТАТИ НАША ТАЈНА!

ДОБРО! НА НЕКОЛИКО КИЛОМЕТАРА ОД ГРАДА ЖИВИ ЈЕДАН ЧИЧИЦА КОЈИ ГАЈИ ГОЛУБОВЕ...

КРУЛУ... КРУЛУ... МАЛЕНИ... МАЛЕНИ...

ШТА ТИ ЈЕ ТО?

ТО ЈЕ ГОЛУБ... КО... ГА ВА... ВАЈАМ... ЗАР СЕ НЕ ВИДИ?

АКО ЈЕ ТО ГО... ГОЛУБ... ЈА... ЈА ОДМ... КРВАВА... МУЗАРА...

М... МОЈ ГО... ГОЛУБ ЈЕ ВИ... ШЕ ГОЛУБ... НЕ... ГО... КРА... ВА...

НЕМОГУБЕ!

ОД КРОМПИРА? ЗАМИСЛИТЕ ДА МОГУ ДА ГА СНЕСЕМ?!

ОКЕЈ! А... АКО ЈЕ ТАКО... ЈА ИЗЛАЗИМ...

КУДА ЋЕТЕ? ВИНСТОН ЈЕ РЕКАО ДА СЕ НЕ ПОКАЗУЈЕТЕ!

МА, НЕМОЈ...

НЕКА ВИНСТОН... ЖИВИ СА СКЛУ... СКУ... СКУЛПТОРОМ...

?! ХЕЈ!!! ПА ТО ЈЕ ОН!

МАТОРД МИ НИЈЕ ПРИЧАЛА БУДАЛАШТИНЕ!

КРУЛУ... РУКУЛУ... КРУЛУ...

КУРДИ, У ПРАВУ ЈЕ! ТУ СИ КАО У ИЗЛОГУ!

ДВА ГОЛУБА МАЛА... ПОМ, ПОМ, ПОМ♪ НА РУКУ МИ СТАЛА... ПОМ, ПОМ...

ТИ ЗНАШ КАКО СУ МОТОРИ БРЗИ!

СЕЛО... ВЕСЕЛО...

!!! ...ТАЈО ДАКЛЕ! ОБОЈИЦА! И ТИП СА ФОТОГРАФИЈЕ! ПА ТО ЈЕ ПРЕВИШЕ! МОНТАНА, ДРУШКАНЕ, НИСИ СЕ ЧАБЕ ДОВУКАО ДОВДЕ!

НЕ МОГУ ДА СЕ ПОМИРИМ... ИСПОД ЈЕ ЛЕШ, А ЈА ТИ ЈОШ ПОМАЖЕМ ДА ПОГРАДИШ БЕТОН!

ЈЕСИ ЛИ ИМАО БОЛУ ИДЕЈУ?

НИЈЕ ТО БАШ ТАКО, ЧЕРЕМАЈА! НАЈЗАД, ХОЋУ РЕЋИ... ЧАК И ОН ЈЕ БИО ЧОВЕК... А БИБЛИЈА...

ОВАЈ ТИП ЈЕ БИО ЗЛИКОВАЦ! НЕМОЈ МИ РЕЋИ ДА СВИ ЉУДИ ИСТО ВРЕДЕ... А ТВОЈА БИБЛИЈА, МОЖЕШ ЈЕ...

ЧЕРЕМАЈА!

ООО! ПА ТО ЈЕ ПРЕДИВНО! ТУ ЈЕ И ПОД... И ТО ПРЕ ВРЕМЕНА! ДОНЕЛА САМ ВАМ ЧАЈ! ЗАСЛУЖИЛИ СТЕ!

НЕБО СЕ НАТУШТИЛО! ПОКРИЈТЕ ТО! БИЛО БИ ШТЕТА ДА ВАМ КИША УПРОПАСТИ ТРУД!

КАКО СИ СЕ ПРОМЕНИО! НИКАД...

УЖУТИ... СВЕТАЧ...

ЕЈ, НЕБО! СМИЛУЈ СЕ! ДАЈ МИ ЈОШ ДЕСЕТ МИНУТА!

БУМ!

ЈЕСИ ЛИ ЧУО? ПУЦЊИ У БЛИЗИНИ!

ГАСИ!

ВИНСТОН! МОЖДА СУ ПУЦАЛИ НА МОГ СИНЧИЋА... ОН НИЈЕ МОГАО ДА ПРИХВАТИ!

БЕЗ РУЖНИХ МИСЛИ, ТАТИЦЕ! ЗА САДА СЕ НЕ МИЧЕМО ОДАВДЕ!

ПРОКЛЕТА ВОДУРИНА... САД НЕ ЗНАМ ДА ЛИ САМ ГА ПОГОДИО...

...А УПРОПАСТИЋЕМИ И ОДЕЛО!

!!! ...ПО... ПОГОЂЕН САМ У БЕДРО!

ОН ЈЕ... ЈЕДАН ОД МОНТАНИНИХ ЉУДИ! ПА ОНИ ЗНАЈУ ЗА КУРДИЈА!

ТРАЖИ МЕ! ДАОЈ!!! ОВО ПОЧИЊЕ ДА БОЛИ! А ЈА САМ ОПЕТ БЕЗ ОРУЖЈА! ПРОКЛЕТО ЛОШЕ ПАМЋЕЊЕ! ЈОЈ!

ДОБРО ЈЕ! НЕ ПУЦАЈУ ВИШЕ! ШТА ЋЕМО САДА? НАДАМ СЕ ДА НАС ТВОЈ ПРИЈАТЕЉ НИЈЕ ПРОДАО...

СЛУШАЈ, СТОУН-БИ! АКО ПИСНЕШ ЈОШ НЕШТО СЛИЧНО, РАЗБИЋУ ТИ ЗУБЕ!

НЕМАМ ИЗБОРА! ТРЕБА ОБАВЕСТИТИ ЧЕРЕМАЈУ... УУХ! КРЕЋЕМ ЧИМ СЕ ТИП УДАЉИ! УУХ!

ОПЕТ ТИ?

ДОШАО СИ ДА ПАРИШ ОЧИ...

ЈАДНИЧЕ! НЕМАШ НИ КИШОБРАН!

ИМАМ НЕШТО БОЉЕ!

ЧОВЕКА СА ФОТОГРАФИЈЕ!

!...

ДОБРО РАЗМИСЛИ! ЗНАШ ЛИ ШТА СИ УПРАВО РЕКАО? ЈОШ ИМАШ ВРЕМЕНА ДА СЕ ИЗГУБИШ!

ЗНАМ ГДЕ СЕ КРИЈЕ! ВИДЕО САМ ГА!

ОКЕЈ! УСКАЧИ ПОЗАДИ! О ТОМЕ НЕ ОДЛУЧУЈЕМ САМА! МОРАМ ДА СЕ ДОГОВОРИМ СА ОСТАЛИМА!

СТАНИ! ЖЕЛИМ НЕШТО УНАПРЕД... САДА! ИСТОПИЋЕ МИ СЕ ОСИГУРАЧ!

... ЗАР ТИ ВЕЋ НИСАМ РЕКЛА ДА ИМАМ РОБА ЗА ТЕ СТВАРИ?

ТИМ БОЉЕ! УПОЗНАЈ И ОВОГ!

НАСТАВИ!

ТО СЕ ГЛАБА! КОШТАЛО МЕ ЈЕ!

ДОБРО! ЖРТВОВАЋУ СЕ! ИМАШ ДЕСЕТ МИНУТА, А ОНДА КРЕЋЕМО! АКО НАС ЗЕЗНЕШ... ИЗБУШИЋЕМО ТЕ!

ТО ЈЕ У РЕДУ! МОЖЕШ ДА ЗАДРЖИШ КАЧКЕТ!

ХАЈДЕ, ВИНСТОНЕ! БРЖЕ... СТЕГНИ ЗУБЕ! ЈАО! ТРЕБА СТИЋИ НА ВРЕМЕ!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

Забавник вам приказује

Харијев Потер и наука

Хари и његова летећа метла „Нимбус 2000“. Дечакова метла лети на исти начин као и борбени авион „херијер“. Компјутерска слика показује струјање ваздуха око авиона приликом вертикалног узлетања.

ФИЛМСКУ ВЕРЗИЈУ МАГИЧНОГ СВЕТА ХАРИЈА ПОТЕРА ВИДЕЋЕ ГЛЕДАОЦИ У 62 ЗЕМЉЕ СВЕТА. ЗА ВЕЋИНУ ЋЕ ТО БИТИ ШТО И СВАКА ДРУГА БАЈКА ИАКО ТУ ИМА МНОГО ВИШЕ НАУЧНЕ СТВАРНОСТИ НЕГО ШТО СЕ НА ПРВИ ПОГЛЕД ВИДИ

Данас су, изгледа, магија и наука потпуно раздвојени светови, највише захваљујући напретку и успесима науке иако је магија можда баш наука коју још нисмо у могућности да разумемо.

Па, колико од магије из „Харија Потера“ можемо да објаснимо научно? Ево десет главних магијских вештина.

ХЕРБОЛОГИЈА – СМОКВА ГУШИТЕЉ

У роману Роулингове наука о травама, другачије позната као хербологија, отвара нам јасан – иако често непријатан – магични свет биљака. Смежурана смоквица, Мандрагора и Лакосавладива врба – чије гране деле ударце мислима само су нека од имена. Уколико у нашем стварном свету прочешљаш неколико шума и окренеш десетак каменова, открићеш подједнако маштовиту природу биљака. – Биљке су „жртве“ у стварном свету и понекад се оне успињу на лествицама развоја само да би се изједначиле са својим непријатељима – објашњава Хју Пендергаст, директор Центра за привредну ботанику у Кју Гарденсу. Када је Хари заробљен надомак камена мудрости и смишља начин за одлучујући обрачун са Волдемором – господаром таме, он успева да се одупре изданку лозе Ђаволје замке. – Потпуно у складу с природом – каже професор Пендергаст. – У стварном свету имамо пример Смокве гушитеља. Започиње живот високо на дрвету где се храни птичјим изметом и пушта дугачке пузавице које онда стварају сопствено корење на земљи. Она гуши биљку домаћина док је постепено не „угуши“ док борба за хранљиве материје не постане немогућа. На крају домаћин умире, а Смоква гушитељ прераста у сопствено дрво. Тешко да било ко може да надмаши оно што направи природа – додаје Пендергаст.

ЛЕВИТАЦИЈА – ЛЕТЕЋА ЖАБА

У Харијевом малом разреду жељном чаролија завладало је велико узбуђење када им је најављено да су спремни да почну с вежбом како да постигну да предмети лете. Њихова жеља за учењем била је још више подстакнута када су видели како је професор Флитвик постигао да Невилова жаба крастача полети кроз учионицу. Нема сумње да би били подједнако задивљени да су се пре неколико година затекли у лабораторији Ниџмиген у Холандији. Ту је 1997. године група научника учинила да жаба левитира, иако, признају, то није било лако као да се каже: „Виндгариум левиоса“. Овај подухват који пркоси гравитацији служи се чињеницом да се магнетним пољима не одазива само метал, већ и све друго – чак и вода – мада, обично, врло слабо.

Професор Мејн, шеф катедре за физику на Нотингемском универзитету, радио је на пројекту летеће жабе. – Говоримо о магнетном пољу две стотине пута јачем од магнетне траке у вратима фрижидера – објашњава он. – Постоје различите врсте магнета. Постићи стварну левитацију, каква је ова описана у књизи, значи стимулисати бестежинско стање које су, на пример, искусили астронаути у орбити. За то је потребно створити ефекат познат под именом – диамагнетизам. – Променом енергије електрона који лете унутар језгра атома ствара се сила која делује на молекуларни ниво. – Опитом смо заправо постигли да жаба лебди делујући на њене молекуле – каже Мејн. Успех се заснива на равнотежи између силе гравитације и силе магнетизма. Да би левитирао човек, потребно нам је, пошто смо сви сачињени од воде, исто поље као за жабу, само много већи магнет. – У принципу, могуће је да човек полети. Али, магнет би био огроман и то би коштало милионе долара. Баш као и Харијев разред, научници су прво учинили да лебди најлакша ствар.

СКЕЛЕ-ГРО – СТАКЛЕНА КОСТ

Сломљене кости честа су појава када се игра чаробњачки спорт број један – квидич. У њему учествују два тима са по седам играча који на дршкама од метли јуре кроз ваздух четири летеће лопте. Када Хари падне, схватамо да је све што је потребно да кост

поново сраста чаша пуна напитка званог Скеле-Гро и једна непроспавана ноћ.

Научници су дуго тражили начин да убрзају зарастање костију. Последње достигнуће на овом пољу је облик имплантата на бази стакла, најчешће коришћен у хирургији као прах који је од помоћи људима оболелим од остеопорозе или у случају вишеструких прелома.

„Биоактивно" стакло – назовимо га тако – делује као лествице уз које се коштане ћелије прибијају и оно нестаје после неколико месеци, у зависности од брзине зарастања кости, тако да имплантат није потребно уклањати. Оно чак подстиче раст и размножавање људских коштаних ћелија. „Биоактивно" стакло садржи калцијум, натријум и фосфор који се лагано ослобађају у поломљеној кости подстичући гене у коштаним ћелијама да се шире и расту.

Лари Хенч, дечји писац и један од директора Центра за инжењеринг ткива при Краљевском колеџу, објашњава: – Постоје неке назнаке да код деце до подстицања гена долази непосредно после хируршког захвата. Ми тек почињемо да схватамо како биостакло убрзава зарастање костију.

ДРШКЕ МЕТЛИ – ХЕРИЈЕРИ

Летење какво Хари и његови другови уче на дршкама метли подразумева вертикално полетање, лебдење у месту, летење уназад и понирање на најмањи додир. Али, искусити могућности летења на Нимбусу 2000 или Комету нешто је о чему „обичан свет" може само да сања. – Херијерова летелица можда има неку представу о томе – каже Мајк Свини из ВАЕ система, фабрике која прави авионе „херијер". Херијерова летелица може да узлети и слети вертикално захваљујући томе што потисак из мотора усмерава вертикално надоле. Не само да она усправно узлеће и слеће, већ може и да лебди, понире и лети уназад. Херијер може да развије брзину од 1046 километара на час, убрзање од 966 km/h постиже за 90 секунди и да на краћа растојања лети уназад брзином од 64 km/h. У највећем војном програму у британској историји 150 Херијерових летелица биће замењено са „џоин страјк фајтером", суперсоничним авионом једноседом са истим могућностима, али већом брзином, и сачињеним уз помоћ нове стелт технологије.

Читава екипа стручњака имала је задатак да током снимања филма о Харију Потеру учини чудо – да натера жабу да лети. То им је и успело уз помоћ нарочитих магнета.

Флитвик, професор – који је уједно и дух – објашњава запањеним ученицима вештину левитације.

ПЕРОН 9 3/4 – ПЕРОН 1 3/4

Сви ђаци, полазници Хогвортсове школе за вештице и чаробњаке, морају да ухвате Хогвортс експрес који полази са станице Кингс крос, перон 9 3/4. Он настаје магијом када се прође кроз баријеру која раздваја пероне 9 и 10.

Занимљиво је да је стварни свет пун тајних перона – многи од њих су напуштени, али неки се још могу користити. Упорно се говорка о нарочитом подземном пролазу доступном члановима Парламента у Вестминстеру. Ако постоји, то није новост. Током Другог светског рата подземни систем стално је коришћен као склониште за време жестоких ваздушних напада. Крајем 1942. године предложена је из-

УМ КОЈИ ЈЕ РОДИО ПОТЕРА

Стварање целог једног паралелног света у коме се ствари, животиње и људи понашају на препознатљив али чудноват начин, истински је подухват. Џоан Кетлин Роулинг утрошила је пет година живота само да би осмислила седам романа о Харију Потеру. Иако је познато да поседује велику библиотеку магије и окултизма, она нема намеру да се посвети науци.

– Имала сам тројку из физике и била сам заиста поносна због тога – рекла је једном младом мучитељу са Интернета – зато што уопште нисам разумела физику а тако је и данас.

Ипак, она зна више него што може да докаже једначинама (показала је како се принципи млазног погона примењују на дршци метле). Роулингова је схватила своју уметност озбиљно и Харијев свет у сваком тренутку се повинује чврстим правилима. Један новинар који је разговарао с њом открио је да је књижевница била под притиском великог броја читалаца да Харијеве родитеље врати из мртвих. – Једном мртав, заувек мртав – озбиљно је одговорила. Она сваку књигу смишља тако пажљиво да јој се понекад чини да ће јој мозак прснути, а све због тога што су деца прави стручњаци за откривање грешака. Али, најситније појединости у питањима која јој постављају не сметају јој. Роулингова се обрадовала када ју је један дечак питао каква је разлика између чаролија и преображаја. – Ја их видим као преклапања, као биохемију – каже она. – Преображаји су потпуне промене молекуларне грађе нечега што је потпуно различито. А ако бациш чини на нешто, ти му додајеш својства каква раније није имао. На пример, то је и даље чајник, само што може да лети или да пева.

Њен основни извор увек је била њена кристалнојасна машта, иако признаје: „Не верујем ни у шта од овога: астрологија, алхемија, гоблини, тролови, ђаволци, мандрагоре, феникси, змајеви – али то је занимљив свет." Неки читаоци прихватају чини и магију дословно. „Срела сам људе који су ме уверавали, веома озбиљно, да су покушали да изведу чаролије" – написала је једном приликом. „А ја сам их убеђивала, подједнако озбиљно, да то не треба да раде."

Роулингова такође гаји наклоност према тајанственим и луцкастим именима. – Измислила сам називе кућа у Хогвортсу (Хафлпаф, Ревенкло, Слитерин и Грифиндор) и током једног лета авионом записала их на полеђини кесе за повраћање – каже она. А имена животиња? – Највећи број сам измислила, а нека од њих су неразумљиве речи старог енглеског. Такође сам преузела доста имена са географске карте.

Квидич је дошао после много сати измишљања речи које почињу на слово Q. Она каже како је увек желела да измисли игру са много лопти упркос томе што је била антиталенат за спорт. Али, зато може да обликује свет Харија Потера онако како жели. – У стварном животу често се досађујем – признала је. – Више волим да измишљам ствари.

градња дубоког подземног склоништа испод дела улице Гуч за лондонски генералштаб генерала Ајзенхауера. Черчил и његов ратни кабинет провели су много времена у подземној канцеларији испод напуштене станице Пикадили. Према књизи „Лондонске станице ван употребе“ Џ. И. Конора, некада је постојао покретни перон на данас затвореној Вуд Лејн станици. Сграђен је за Вуд Лејн перон број 1 зато што он није био у стању да прихвати седам ауто-возова. Дугачак 35 и широк 6 стопа, покретни перон померао се и по 120 пута током дана нестајући са пута када воз треба да прође и постављајући се помоћу полуге када се огласи сигнал. Био је то својеврсни перон 1 3/4.

ГРИНГОТС БАНКА – ОТИСАК ПРСТА

У Гринготс банци трезори који се чувају у највећој тајности немају кључаонице. Они се ослањају на магију која их чува закључане, а отварају се онда када један од гоблина дотакне врата својим дугим прстима. Звучи познато? Тај свет није тако далеко од напредне технологије препознавања – још једне од области невероватног развоја науке. Људи могу бити препознати помоћу отиска прста, потписа, гласа, дужице ока или мириса тела. Биометрика је идентификација особе заснована на физичким особинама које, надамо се, могу да је разликују од других особа.

После недавног напада на Светски трговински центар у Њујорку побољшан је систем препознавања у авионима. Амерички аеродроми већ су користили отисак шаке као метод препознавања приликом уласка у земљу. То је могуће са свим путницима који су у бази података тако да могу бити идентификовани стављањем шаке у машину. Такође, на британском аеродрому Хитроу планирана је прва проба препознавања преко дужице ока већ за ову јесен. Услед немогућности одлагања, биће установљене нове мере безбедности, а очекује се да овај систем убрза путовања.

ОГРТАЧ НЕВИДЉИВОСТИ – НЕВИДЉИВИ ВОЈНИК

Божићни празници које је провео у Хогвортсу за Харија су били права радост и изненађење. Божићни поклон који је добио, и који убрзо постаје незаобилазан „алат“ у његовим пустоловинама, јесте огртач невидљивости који је некада припадао његовом оцу.

Х. Г. Велс заокупио је пажњу јавности 1897. године својом књигом „Невидљиви човек“, а његова идеја и даље се користи у научној фантастици. Невидљивост отвара безброј могућности. На пример, војска са таквом способношћу постаје многоструко снажнија и зато није необично што челници држава широм света троше милионе покушавајући да ојачају своје војне технологије, користећи све – од оптичких илузија до невидљивих униформи.

Џаспер Маскелајн, британски мађионичар, прилагодио је своју вештину за стварање једног од најбизарнијих али ефектних метода као помоћ британској војсци током Другог светског рата. Он никада није испалио метак за време битке, али је одиграо једну од кључних улога у победи савезника у Африци. Искористио је своје умеће да учини Суецки канал невидљивим, сакрије тенкове и складишта муниције и чак преусмерио бомбардере из александријске луке створивши илузију о много већој удаљености светлости града. Још је преостало да војни стручњаци измисле невидљиво оружје слично технологији камуфлаже какву смо имали прилике да видимо у филму „Предатор“. А, како ствари стоје, није им још много преостало да заврше и тај подухват. Амерички војни програм – „невидљиви војник“ – истражује употребу униформе натопљене хемикалијама које мењају боју помоћу електросигнала. Ако би успели да систем повежу са рачунаром, униформа би приликом кретања војника непрестано мењала боју.

МАРОДЕРОВА МАПА – ДРУШКАН ТРАГАЧ

Мародерова мапа открила је Харију све детаље Хогвортса тако да је уз помоћ танког трага мастила могао да нађе сваку особу која га занима, и кад год му то падне на памет, како се креће кроз замак и околину. Чак ни технологије какве су GPS (Глобални систем позиционирања) не могу да изведу ништа слично овоме. Али, и у овој области убрзо се очекује напредак. Мобилни систем лоцирања уз помоћ наших телефона пружа податке где се тренутно налазимо и то је постало велико откриће.

Кембриџ систем позиционирања (CPS) једно је од британских предузећа које је најдаље отишло у стварању ове технологије. Њихов систем је толико тачан да грешка не може да буде већа од 50 метара, а због тога што је за одређивање положаја неопходно имати уграђену базу преко које већ ради мобилна телефонија, и за разлику од GPS-а, имаће примену баш у градовима или у затвореним просторима. Један од пакета CPS за лоцирање познат је под именом Друшкан Трагач. Притиском на дугме корисник ће бити у могућности да открије где се налазе све особе чије податке има у свом телефону.

ЧОКОЛАДА – ЛЕК

Харију и његовим пријатељима мора бити смешно што ми „обични“ имамо чоколаду која се зове Црна магија. Јер, у магичном свету Роулингове чоколада штити оног ко је једе управо од црне магије. У стварном свету чоколада је проглашена за нездраво задовољство док за вештице и чаробњаке она има јединствена лековита својства. У трећој књизи „Хари Потер и затвореник из Аскабана“ табла чоколаде снажан је противотров утицају смрзавања до ког долази услед додира са Дементорима.

Научници однедавно знају да чоколада подстиче стварање ендорфина који делује као природни опијат ометајући сигнале бола које нерви шаљу мозгу. Тренутна истраживања такође су открила друге предности чоколаде и какаа, углавном везане за одржавање кардиоваскуларног система. Одавно се чоколадни и какао напици користе у медицинске сврхе. Чоколада је богата и антиоксидантима познатим под именом флавоноиди – то су састојци из биљака који чувају здравље ћелијског ткива у целом телу.

ПОКРЕТНЕ СЛИКЕ – ПАМЕТНИ РАМ

Без обзира да ли је у питању постер омиљеног Квидич тима, сличице из „Чоколадних жабица“ или прича у „Дневном пророку“, слике се у „Харију Потеру“ покрећу.

У стварном свету имамо телевизију, видео камере, а сада је наступила и нова ера DVD (дигиталног видео записа). У овом тренутку слике су или статичне или им је, ако су покретне, потребно кућиште за меморију. E INK, предузеће настало одвајањем од Института за технологију медија из Масачусетса, створило је странице E (електронског) папира испуњене E (електронским) мастилом. Оне су направљене од милиона микрокапсула, свака садржи беле чипове за сликање затворене у плавој боји. Када треба да се употребе, свака капсула реагује на одређену команду у зависности од тога да ли се бело креће по предњој или задњој страни капсуле, што опет зависи од тога да ли је тренутно позитивно или негативно.

Један производ само што није угледао светлост дана из R&D лабораторије у Кодаку, а то је Паметни рам за слику који може да се прикључи на мрежу података преко обичне телефонске линије. Док слике не стигну до вас, оне су далеко од стационара. Помоћу овог рама свако може да види, штампа, пошље и прими дигиталну фотографију – све без личног рачунара. Новости, спортски извештаји, временска прогноза или подаци о саобраћају такође могу бити програмирани да се појаве у раму■

Снежана Ђукановић

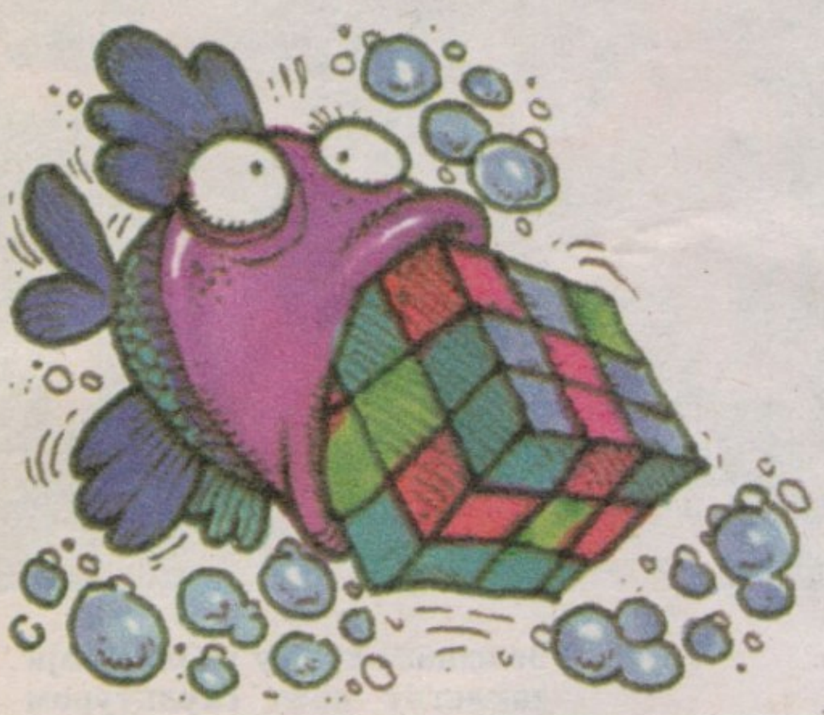
У школи за вештице и чаробњаке: трпезарија Хогвортса са професорком Мекгонагал у тренутку када чаробни шешир одређује ко ће од почетника ићи у које одељење.

ПРИПРЕМА ЈОВА РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО ДОБРОСАВ БОБ ЖИВКОВИЋ

ВЕШТАЧКА ХРАНА

Занима ме да ли ће научници у овом веку, који је тек почео, успети да открију начине за производњу више хране, посебно оне синтетичке.

МАРИЈАНА
Нови Београд

Стручњаци који се тиме баве пре неколико година предвидели су да ће се почетком 21. века знатно повећати коришћење хране пореклом из мора и океана. Они су при том изнели процене да ће истовремено бити примењивани и нови хемијски и микробиолошки начини у производњи намирница, мада су мишљења научника око производње синтетичке хране, у блиској будућности, подељена.

Ако се истражи замена појединих „природних" производа „вештачким" уочава се да је средином 19. века почело прављење вештачких анилинских боја. Крајем истог века освојена је израда синтетичких лекова, а током 20. столећа прешло се на производњу вештачких влакана и коже, а експериментално и на прављење вештачког меса. Зато се очекује да ће у овом веку почети обимнија производња синтетичке хране која би покрила недостатак неких производа.

Међутим, основне намирнице животињског порекла: месо, млеко и јаја вероватно ће се и даље добијати природним путем јер тешко могу да се замене вештачким производима■

Parkovi za Decu

NVO "Parkovi za decu" i partneri pozivaju Vas da se uključite u veliku humanitarnu akciju

VELIKA DECA ZA MALE LJUDE

Akcija okuplja sve dobronamerne građane Beograda sa ciljem da se obezbede sredstva za izgradnju novih parkova za decu. Već su nam se priključili Predrag Danilović, Sergej Trifunović, Nikola Kojo, Vojin Ćetković, Mina Lazarević, Gru, Katarina Žutić, Deana Milović, Ksenija Pajčin, Gordan Kičić, Madam Piano i još mnogo dobrih ljudi za koje se tvrdi da su odavno iskorenjeni. Računamo i na Vas!

Naši partneri su: ЈКП „Зеленило-Београд" PLUS G7 Save the Children

K'o cveće u proleće, kao uši zecu
Kao deca rastu - Parkovi za decu.
Nema šta ne mogu,samo kad se trude,
Velika deca za male ljude.

Vidimo se u parkiću!

NVO PARKOVI ZA DECU Džordža Vašingtona 42, 11000 Belgrade, Yugoslavia, tel.: 3222 486, fax: 3344 054
www. playgroundsforchildren.org.yu e-mail:info@playgroundsforchildren.org.yu
Žiro račun: 40801 - 678 - 1 - 130985

КАД СУ ШИБЕ У ШКОЛИ РАСЛЕ!

Сазнао сам да су у српским школама ђаци некада редовно кажњавани шибањем, па бих желео да знам када је та сурова казна укинута.

ЛАЗАР
Велика Плана

Све до 1863. године у српским школама ђаци су подвргавани телесној казни, такозваним шибама. Наставници су око овог питања били подељени: старији су били за, а млађи против таквог кажњавања.

Разилажење међу професорима најбоље показује случај из 1861. године у Првој београдској гимназији када је шеснаестогодишњи ученик првог разреда кажњен због кафанске туче „са 16 прутова", али са већином од 6:5 професорских гласова.

У истој школи је 1863. године сличан случај поделио професоре и изазвао жучну расправу међу њима. Једног деветнаестогодишњег ученика трећег разреда директор гимназије Ђорђе Малетић (1816–1888), „дао је самога у канцеларији, на основу закона, школским прутом казнити". Тим поводом млади, тек постављени наставник Аћим Чумић (1836–1901), доцније чувени политичар и председник владе, оштро је иступио, називајући овакав начин кажњавања „варварским обичајем".

Чумића су подржали и други млади наставници који су затражили да о телесној казни одлучује Совет Гимназије, а не само директор. Малетић је о овом случају известио Министарство просвете. Он је сматрао да је боље да директор или професор одмах избије ђака, него да се за такве „незнатне ствари састаје Совет Гимназије и да по читава два сата решава: ће ли се детету три или четири прута ударити".

Убрзо после овог „ђачког случаја" донет је Закон о укидању телесне казне у школама ■

ДВОСТРУКО СЛАВЉЕ

Како су награђивани победници на античким олимпијским играма?

РАДМИЛО Л.
Смедерево

Учесници олимпијских игара у античкој Грчкој окупљали су се десет месеци пре почетка надметања у Олимпији, на северозападу Пелопонеза, где су се, од 776. године пре наше ере, сваке четврте године одржавале олимпијске игре. Они су ту вежбали и упознавали се са правилима игара.

На отварању олимпијаде сви учесници полагали су у

Зевсовом храму у Олимпији заклетву пред скулптуром овог бога, која је дело славног вајара Фидије, и обавезивали се да ће поштовати правила надметања. У случају да их прекрше прихватиће казне које су се често преносиле и на породицу,

ЗАСТАВЕ

Када су први пут употребљене заставе?

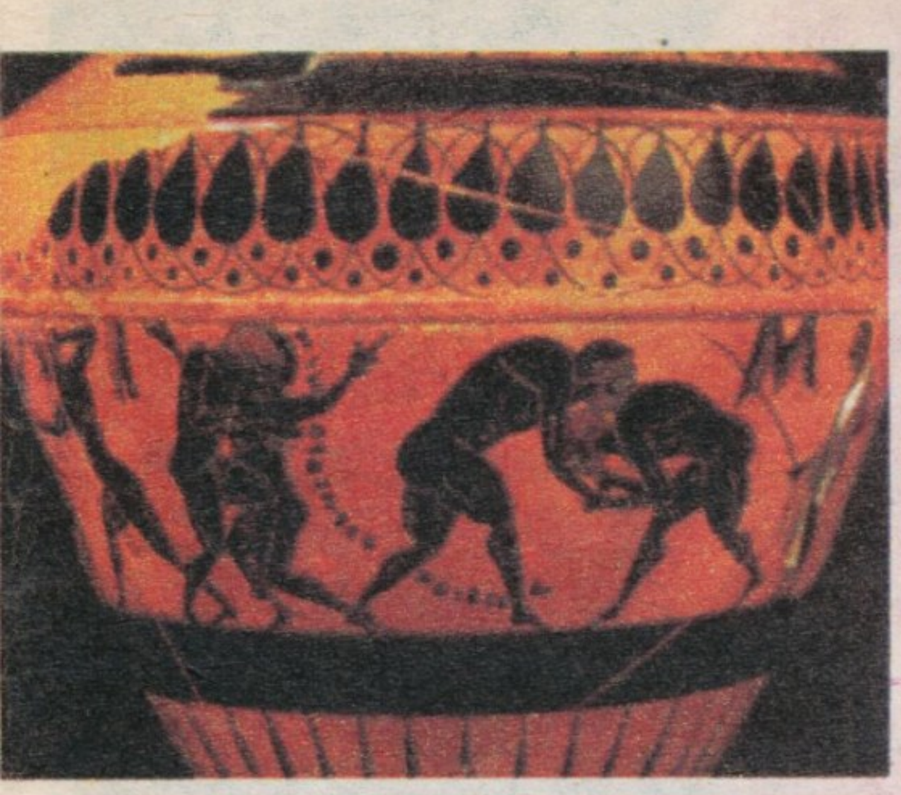
АЛЕКСА
Костолац

Идеја о застави вероватно је настала пре много хиљада година међу првобитним ловцима и ратницима. Они су свакако желели да их и непријатељи и пријатељи препознају како би знали треба ли да се боре или да им буду наклоњени. Прве заставе вероватно су биле начињене од животињских кожа и птичјих пера.

У старом Египту војници су носили мотке са металном фигуром неке птице, животиње или каквим другим предметом на врху. Прве заставе од тканине употребљавали су Кинези и Индијци. Верује се да су Кинези имали такве заставе већ око 1100. године пре нове ере. У старом Риму војници су исто тако носили мотке на чијим су врховима биле фигуре разних животиња. Тек касније и они су почели да користе заставе од платна.

У току средњег века у Европи су употребљаване разне врсте застава. Тако су, на пример, крсташи у својим походима носили заставе са крстом, а племићке или краљевске породице на својим заставама имале су посебна знамења или обележја по којима су се распознавале ■

па чак и на град прекршиоца. После сваког такмичења проглашавани су победници којима је додељиван венац од палминих грана. Свечаности су се завршавале дефилеом победника и слављем.

Највеће признање победници су доживљавали тек по повратку кућама. У слављу са богатом гозбом учествовао је цео град, а познати песници и музичари певали су оде у њихову част. У знак захвалности градови су позивали највеће вајаре да праве статуе победника које су, потом, постављане испред Зевсовог храма у Олимпији.

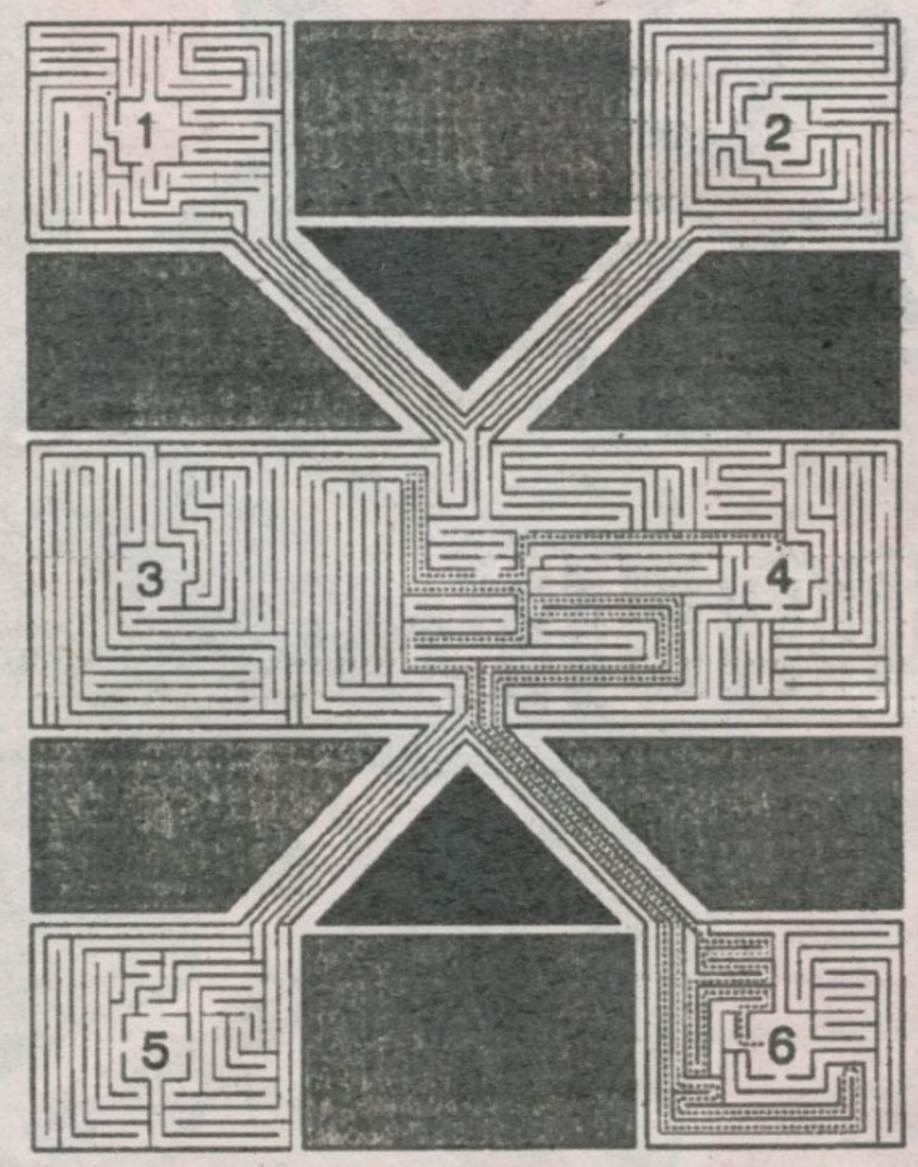
Имена најистакнутијих победника била су славна и далеко изван Грчке. Такву славу уживали су, рецимо, Дијагора, његов син Доријеј и рођаци Еукле и Дамагел, који су сви били са острва Родоса ■

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

ЛАВИРИНТ

ПОВЕЖИТЕ ДВА БРОЈА!

КО ЧИТА ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ТАЈ И ЗНА

ОДГОВОРИ:

1-Г; 2-Г; 3-В; 4-А; 5-Б; 6-Б; 7-А; 8-Г; 9-Г; 10-Г; 11-Б; 12-Б; 13-Б; 14–А; 15-В; 16-В; 17-Г; 18-Б; 19-В; 20-А.

ДОПУЊАЉКА

Рак (корак, ракун)

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Критика, разуман, чун, Ела, алов, Ин, г, графа, бубе, С, радари, АГ, сова, ТДС, Лир, картица, одбитак ■

СЛОВО ПО СЛОВО

Сан Марино (Тбилиси, Астана, Ташкент – Анкара – Хоншу – Картум – Ђаравица – Хаити – Арно) ■

Дописујте се, људи!

● Имам 14 година и бавим се наивним сликањем. Позивам сву децу која читају „Политикин Забавник“ да ми пишу. Моја адреса је: Петар Перенчевић, Деканске беште 5/22, 22000 Сремска Митровица ■

● Зовем се Ива Новковић, идем у шести разред, волим да се дописујем, обожавам забаву и музику. Пишите ми, људи! Адреса: Трг ослобођења 3/11, 26220 Ковин ■

● Ања Пантић, Стевана Мокрањца 24, 21000 Нови Сад – има девет година, у хороскопу је Водолија, воли математику и поручује: – Дописујте се, људи! ■

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК **БРОЈ 2601**

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник	Зефирино Граси
Генерални директор	Дарко Рибникар
Оснивач и издавач	„ПОЛИТИКА“ А. Д.
Штампа	Штампарија Политике А.Д. 11000 Београд, Македонска 29
Заменик главног и одговорног уредника	Недељка Сташић
Ликовно графички уредник	Душан Глушац
Графички уредник старија	Горан Војиновић
Редакција	Бојана Дожић Слободанка Делибашић Мина Илић Петар Милатовић Весна Минић Вито Недељковић Мирјана Огњановић Биљана Орловић Љубомир Патрногић Јова Рађовановић Весна Ракић Весна Софреновић Миленко Тодоровић
Техничка редакција	Слободанка Вујић Зоран Петканић Митра Тиљев
Секретаријат	Зорица Филиповић
Редакција	„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ *Македонска 29* *11001 Београд, П. фах 124*
Телефони	Секретаријат 3224-471 Редакција 3224-483 Техничка редакција 3226-620 централа 3224-191 и 3225-761 претплата 3228-776
Маркетинг агенција	Македонска 31/I, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280, уз обавезну назнаку: *„ПОЛИТИКА“ А. Д. ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.*

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Полугодишња/возом: 136 DEM или противвредност осталих валута. *Полугодишња/авионом*: I група – Европа: 191 DEM. II група – Азија – Африка: 200 DEM. III група – Америка – Аустралија: 215 DEM или противвредност осталих валута.

ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО: DEUTSCHE BANK AG, Frankfurt/M, FR Germany, SWIFT: DEUTDEPF, на рачун број: 100935966200, КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД БЕОГРАД, Београд, FR YUGOSLAVIA, SWIFT KOBBYUBG, BLZ 99900158, А У КОРИСТ „ПОЛИТИКА“ АД, Београд
Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести „претплата на лист“.
Копију уплате обавезно послати на адресу ПОЛИТИКА АД, 11000 Београд, 29. новембра 24/I Yugoslavia
● Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а копију уплате на факс: ++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293
Годишњу претплату на листи не примамо.

Интернет адреса: http://www.politika.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@ politika.co.yu

Čix CHIPS

SLAN I NEODOLJIV

DIJUTRA

Proizvođač: ETNO ART - Koštunići; tel. 032/ 224-133, 841-113; fax: 222-676
Distribucija: ATERA PLUS - Beograd; tel. 011/ 184-565, 639-423; fax: 632-243

ГАРФИЛД

GARFIELD GARFIELD GARFIELD GARFIELD

BY JIM DAVIS

HIPPOPOTAMUS
ОВЛАШЋЕНИ УВОЗНИК И ДИСТРИБУТЕР
LEGO ПРОИЗВОДА
ДРИНЧИЋЕВА 17, БЕОГРАД
ТЕЛ, 334-4424

АУХ! НЕШТО МИ НЕ ДОЗВОЉАВА ДА НАЂЕМ ТУ МАСКУ.

АЛИ, ТО НЕШТО БИЋЕ И РАЗОЧАРАНО!

ТУ ЈЕ!

ТУРАЋА МАТАУ КАЖЕ ДА ЈЕ ОВО КАНОХИ КАКАМА, ВЕЛИКА МАСКА БРЗИНЕ

БАШ ДА ВИДИМО...

...КАКВЕ СУ МУ МОЋИ.

ХМММ, МОЖДА ЈЕ ВРЕМЕ ДА ИЗАЗОВЕМ ГАЛИ НА ТРКУ!

НАСТАВИЋЕ СЕ